

פעולות בנק ישראל

1. סיכום המאזן לסוף שנת 1969

הנכסים של הבנק הגיעו בסוף שנת 1969 ל-5,173.3 מיליון ל"י, לעומת 4,441.4 מיליון ל"י בסוף שנת 1968. הגידול הוא של 732 מיליון ל"י או 16.5 אחוזים, לעומת גידול של 1.4 אחוזים בלבד ב-1968. שינויים בולטים חלו בשלושת סעיפי המאזן העיקריים: הנכסים במטבע חוץ, חוב הממשלה לבנק ישראל, ואשראי בנק ישראל לציבור. שינויים אלה מהווים ביטוי להתפתחויות במשק ב-1969, ובמיוחד הם משקפים את הירידה התלולה ביתרות מטבע החוץ ואת הגידול במימון הוצאות הממשלה מצד בנק ישראל. בצד ההתחייבויות חל גידול רב בפיקדונות מטבע חוץ ונקובים במטבע חוץ של המוסדות הבנקאיים, בעיקר כתוצאה מהגידול ביתרת פיקדונות פז"ק ותמ"מ של הציבור. בפיקדונות הבנקים במטבע ישראלי, המהווים את הנכסים הנזילים שלהם, חלה ירידה. כן חלה עלייה מועטה בלבד במוזמנים שבמחזור.

א. הנכסים

1. מטבע חוץ

בסכום הנכסים במטבע חוץ בבנק ישראל חלה בשנת 1969 ירידה ניכרת, מהירה הרבה יותר מזו של 1968. נכסי הבנק ברוטו במטבע חוץ ובזהב — לרבות הלוואות למדינות ולמוסדות זרים, היתרה ברוטו בחשבונות הסילוקין וההשתתפות במוסדות בינלאומיים — הגיעה בסוף 1969 ל-1,627.6 מיליון ל"י, שהן 465.0 מיליון דולר, לעומת 2,415.5 מיליון ל"י, שהן 690.1 מיליון דולר, בסוף 1968. זו היא ירידה של 225.1 מיליון דולר או של 32.6 אחוזים. הירידה בנכסים נטו היתה גדולה יותר, שכן חל גידול בהתחייבויות לחוץ לארץ. הירידה בנכסים הנקיים במטבע חוץ הסתכמה ב-266 מיליון דולר, והירידה ברזרבות ב-281 מיליון דולר.

2. התחייבויות הממשלה

בהתחייבויות הממשלה לבנק ברוטו, כפי שהן מופיעות במאזן, חל ב-1969 גידול של 1,153.3 מיליון ל"י: מ-1,135.1 מיליון ל"י בסוף 1968 ל-2,288.4 מיליון ל"י בסוף 1969. שינוי זה כולל גם פעולות בניירות ערך ממשלתיים שאינם משקפות מתן אשראי לממשלה מבנק ישראל, והוא אינו כולל את השינויים בפיקדונות הממשלה בבנק. בניכוי השפעות אלה גדל מימון הממשלה נטו מהבנק ב-1,167 מיליון ל"י. העלייה במימון הממשלה מצד בנק ישראל ב-1969, לאחר הרחבה ניכרת בסעיף זה כבר ב-1968, מבטאת את גידול מידת הודקקותה של הממשלה לאשראי למימון הגידול הניכר בהוצאותיה מאז 1967.

3. נכיון שטרות והלוואות

בניכיון שטרות והלוואות במטבע ישראלי חלה בשנת 1969 עלייה בסך 215.2 מיליון ל"י: מ-256.0 מיליון ל"י בסוף 1968 ל-471.2 מיליון ל"י בסוף 1969. גידול של 156.5 מיליון ל"י חל

בסכום השטרות שנוכו במטבע חוץ: מ-194.1 מיליון ל"י בסוף 1968 ל-350.6 מיליון ל"י בסוף 1969.

עיקר הגידול בנכיון השטרות ובהלוואות נובע מפעולות לעידוד היצוא ומפעולות בשוק הכספים. האחרונות, נועדו להקלת הלחצים שבשוק, שנבעו מציפיות לשינויים בשערי החליפין הבינלאומיים. הפעולות בשוק הפתוח נעשו במסגרת מדיניות הייצוב של בנק ישראל, במיוחד ברביע האחרון של השנה, לאחר שחלה ברביע זה ירידה תלולה בסך הנכסים הנזילים של המוסדות

לוח י"ט - 1

הנכסים וההתחייבויות של בנק ישראל, 1968 ו-1969

1968	1969	1968	1969	העלייה או הירידה (-)	
(מיליוני ל"י)	(מיליוני ל"י)	(מיליוני ל"י)	(מיליוני ל"י)	(מיליוני ל"י)	
2,320.0	1,522.4	57.6	32.1	-797.6	-34.4
18.3	22.8	0.5	0.5	4.5	24.6
15.8	14.6	0.4	0.3	-1.2	-7.6
140.0	161.9	3.5	3.4	21.9	15.6
305.0	1,306.6	7.6	27.6	1,001.6	328.4
690.1	819.9	17.1	17.3	129.8	18.8
450.1	821.7	11.2	17.3	371.6	82.6
61.3	67.8	1.5	1.4	6.5	10.6
24.9	3.0	0.6	0.1	-21.9	-88.0
4,025.5	4,740.7	100.0	100.0	715.2	17.8
415.9	432.6	—	—	16.7	4.0
4,441.4	5,173.3	—	—	731.9	16.5
1,124.0	1,166.3	27.9	24.6	42.3	3.8
27.4	46.6	0.7	1.0	19.2	70.1
3.4	160.9	0.1	3.4	157.5	4,632.4
—	105.0	—	2.2	105.0	—
2,821.3	3,223.1	70.1	68.0	401.8	14.2
10.6	12.1	0.3	0.3	1.5	14.2
20.0	20.0	0.5	0.4	—	—
18.8	6.7	0.4	0.1	-12.1	-64.4
4,025.5	4,740.7	100.0	100.0	715.2	17.8
415.9	432.6	—	—	16.7	4.0
4,441.4	5,173.3	—	—	731.9	16.5

הפרשים בסיכום נובעים מעיגול המספרים.
 * לרבות חשבונות עודפי מזון, אשראים דוקומנטריים וערבויות.
 ** לרבות פיקדונות תושבי חוץ במטבע חוץ.

הבנקאיים. נכיון השטרות למוסדות הבנקאיים הורחב לאותם מוסדות שהשתתפותם במימון היצוא עלתה על המכסה שנקבעה להם.

ב. ההתחייבויות

1. שטרי כסף ומעות במחזור

סכום שטרי הכסף והמעות במחזור גדל במשך שנת 1969 בהיקף מצומצם בלבד של 3.8 אחוזים: מ-1,124.0 מיליון ל"י בסוף 1968 ל-1,166.3 מיליון ל"י בסוף 1969. התוספת היא של 42.3 מיליון ל"י, לעומת גידול של 126.1 מיליון ל"י ב-1968, וההאטה מקבילה להאטה בגידול כלל אמצעי התשלום ב-1969. בחלק המזומנים בכלל אמצעי התשלום חלה עלייה.

2. פיקדונות הממשלה והמוסדות הלאומיים

סכום פיקדונות הממשלה והמוסדות הלאומיים בבנק ישראל גדל ב-1969 ב-19.2 מיליון ל"י, והוא הגיע בסופה ל-46.6 מיליון ל"י, לעומת 27.4 מיליון ל"י בסוף 1968.

3. פיקדונות מוסדות בנקאיים ומוסדות כספיים

פיקדונות המוסדות הבנקאיים והכספיים בבנק ישראל גדלו בשנת 1969 ב-401.8 מיליון ל"י, ל-3,223.1 מיליון ל"י. הגידול בפיקדונות מורכב מירידה של 171.7 מיליון ל"י בפיקדונות המוסדות הבנקאיים והכספיים במטבע ישראלי, מ-896.8 ל-725.1 מיליון ל"י, ומעלייה של 573.5 מיליון ל"י בפיקדונותיהם במטבע חוץ והנקובים במטבע חוץ. במונחי מטבע חוץ, היה הגידול באחרונים בסך 163.9 מיליון דולר; מזה: פיקדונות פז"ק 102.8 מיליון דולר, תמ"מ 34.5 מיליון דולר, פת"ח 9.1 מיליון דולר, הפקדות אשראי יבוא (הא"י) 12.9 מיליון דולר ונת"ד 5.0 מיליון דולר. לראשונה במאזן בנק ישראל מופיע הסעיף "פיקדונות של מוסדות בנקאיים מחוץ לישראל" בסך 105 מיליון ל"י, שהם 30.0 מיליון דולר.

2. חשבון רווח והפסד וחשבון חלוקת הרווחים

א. הכנסות

בשנת 1969 חלה עלייה קלה בהכנסות הבנק: מ-198 מיליון ל"י בשנת 1968 ל-208 מיליון ל"י בשנת 1969. ההכנסות ב-1968 הן לאחר הפרשת 42 מיליון ל"י לחובות מסופקים (בשנת 1967 הופרשו 31 מיליון ל"י). עיקר העלייה בהכנסות נבעה מגידול ההכנסות מריבית על חוב הממשלה לבנק.

נתוני ההכנסות אינם מבטאים את הגידול בערך נכסי הבנק במטבע חוץ כתוצאה מייסוף המרק הגרמני באוקטובר 1969, שכן עליית ערך התחייבות הבנק בל"י כתוצאה מהייסוף — שממנה נהנו בעלי חשבונות פז"ק ותמ"מ נקובים במרקים גרמניים — היתה גבוהה ב-7 מיליון ל"י מהעלייה בערך נכסיו במטבע חוץ במונחי ל"י, וסך ההכנסות הוקטן בסכום זה.

תקבולי בנק ישראל מגכסיו במטבע חוץ ב-1969 היו מורכבים משני מרכיבים: הכנסות מריבית על הנכסים במטבע חוץ שהושקעו בשוקי ההון בחו"ל, שהגיעו, בניכוי תשלומים במטבע חוץ לחו"ל, ל-29 מיליון דולר לעומת 54 מיליון דולר ב-1968, ומהפרשי שיעור, הנובעים כאמור מעליית ערכם של הנכסים הנקובים במרקים גרמניים, שהסתכמו ב-32 מיליון דולר. הירידה בהכנסות הנקיות מריבית על הנכסים במטבע חוץ נובעת מהירידה הניכרת ביתרה השנתית הממוצעת של נכסים במטבע חוץ, וכן משינוי בהרכב הנכסים לקראת ייסוף המרק הגרמני שאיפשר להשיג הפרשי ייסוף גבוהים, אולם על חשבון ירידה מסוימת בהכנסות מריבית עליהם.

ב. הוצאות

הוצאות הבנק הסתכמו ב־1969 141 מיליון ל"י, גידול של 19 מיליון ל"י לעומת 1968. הגידול בהוצאות נבע ברובו מעלייה בתשלומי הריבית למוסדות הבנקאיים על יתרותיהם המופקדות בבנק ישראל, ומעלייה בריבית ששולמה על פיקדונותיהם במטבע חוץ, בחשבונות פו"ק ותמ"מ.

ג. הרווח הנקי וחלוקתו

הרווח הנקי של הבנק הסתכם בשנת 1969 ב־67 מיליון ל"י. סכום זה הועבר במלואו, כבכל שנה, לממשלה, בהתאם להוראות חוק בנק ישראל.

3. הנכסים וההתחייבויות במטבע חוץ ובוזב

א. מטבע חוץ וזהב

סך כל הנכסים הנקיים של בנק ישראל במטבע חוץ ובוזב, לרבות היתרות נטו במסגרת הסכמי הסילוקין וההלוואות למדינות ובנקים זרים, בניכוי פיקדונות תושבי חוץ (פת"ח) ופיקדונות מוסדות בנקאיים מחוץ לישראל ירדו ל־1,334.8 מיליון ל"י (381.3 מיליון דולר) בסוף 1969 לעומת 2,265.5 מיליון ל"י (647.2 מיליון דולר) בסוף 1968 — ירידה של 265.9 מיליון דולר שהם 41 אחוזים. כל הירידה למעשה היתה במטבע חוץ. יתרות הזהב ירדו ב־0.3 מיליון דולר בלבד. זכות המשיכה על ההשתתפות בזהב בקרן המטבע הבינלאומית בסך 22.5 מיליון דולר נוצלה במלואה במאי 1969, על ידי קבלת מטבע חוץ חופשי שתמורתו נזקפה בחשבון פיקדון מוסדות כספיים בינלאומיים. באוגוסט 1969 נמשך מקרן המטבע הבינלאומית "נתח האשראי הראשון"

לוח י"ט - 2

נכסי בנק ישראל במטבע חוץ ובוזב, 1968 ו־1969

(מיליוני דולרים)

סך כל הנכסים נטו *	פחות : פיקדונות בנקים בחו"ל	פחות : פיקדונות תושבי חוץ	סך כל הנכסים ברוטו	יתרות נטו בחשבונות סילוקין	הלוואות לחו"ל	מטבע חוץ	זהב	(סוף התקופה)
647.2	—	34.6	681.8	1.5	17.5	594.3	68.5	1968 דצמבר
662.7	—	34.1	696.8	1.5	17.3	609.5	68.5	1969 ינואר
683.1	—	33.0	716.1	1.4	17.0	629.2	68.5	פברואר
754.0	—	34.5	788.5	1.9	16.9	701.2	68.5	מארס
641.7	—	35.6	677.3	1.0	17.6	590.2	68.5	אפריל
622.5	—	35.7	658.2	0.6	17.4	571.7	68.5	מאי
547.4	—	36.4	583.8	1.3	17.5	496.5	68.5	יוני
514.6	—	36.1	550.7	1.3	17.1	463.8	68.5	יולי
505.8	—	37.2	543.0	0.9	18.1	455.5	68.5	אוגוסט
478.6	—	39.4	518.0	1.0	18.0	430.7	68.3	ספטמבר
457.4	—	37.5	494.9	0.6	18.1	408.0	68.2	אוקטובר
416.4	—	42.4	458.8	0.9	18.3	371.4	68.2	נובמבר
381.3	30.0	43.7	455.0	0.7	19.4	366.7	68.2	דצמבר

* אינו כולל התחייבויות לתושבים מקומיים.

של המכסה, אף הוא בסך 22.5 מיליון דולר, ואף תמורתו נזקפה בחשבון פיקדון מוסדות כספיים בינלאומיים.

חלקו של הזהב בכלל הנכסים ברוטו במטבע חוץ עלה מ-10 אחוזים בסוף 1968 ל-15 אחוזים בסוף 1969, עקב הירידה שחלה ביתרות מטבע החוץ.

נכסי בנק ישראל במטבע חוץ בלבד (למעט שאר נכסים נזילים פחות במטבע חוץ, ראה לוח י"ט-2) ירדו מ-594.3 מיליון דולר בסוף 1968 ל-366.7 מיליון דולר בסוף 1969, ירידה של 227.6 מיליון דולר, שהם 38.3 אחוזים. כל יתרות מטבע החוץ של בנק ישראל הוחזקו במטבעות בני המרה חופשית. חלק פעוט מיתרות מטבע החוץ, הדרוש לניהול עסקיו השוטפים של הבנק במטבע חוץ, הוחזק בחשבונות עובר ושב שאינם נושאים ריבית. חלק הארי הוחזק בצורת שטרי אוצר, תעודות פיקדון של בנקים זרים, איגרות חוב של מדינות אחרות ושל מוסדות בנקאיים בינלאומיים, או בפיקדונות לזמנים קצובים ופיקדונות עובר ושב נושאי ריבית בבנקים בחו"ל. עקב ירידת היתרות בשלושת הרבעים האחרונים של השנה, ולמרות עליית שיעורי הריבית בשווקים בינלאומיים שונים, ירדה ההכנסה ברוטו מריבית מ-41.9 מיליון דולר ב-1968 ל-32.9 מיליון דולר ב-1969. התשואה השנתית הממוצעת על יתרות מטבע החוץ, ללא הזהב, ולמעט את ההכנסות מהפרשי ייסוף המרק הגרמני, היתה 5.4 אחוזים ב-1969 (על יתרה ממוצעת של נכסים נושאי תשואה בסך 535 מיליון דולר), לעומת 7.7 אחוזים ב-1968 (על יתרה ממוצעת של נכסים נושאי תשואה של 697 מיליון דולר). כאשר כוללים את הפרשי ייסוף המרק בהכנסות במטבע חוץ הגיעה התשואה הממוצעת על הנכסים נושאי תשואה ב-1969 ל-14 אחוזים.

ב. חשבונות סילוקין בקשר להסכמי תשלומים

בסוף שנת 1969 ניהל בנק ישראל חשבונות סילוקין עם 7 מדינות שעמן מקיימת ישראל הסכמי סחר ותשלומים. ביום 31 במאי 1969 פג תוקפו של הסכם התשלומים עם תורכיה, ומאז תאריך זה מתנהל הסחר עם מדינה זו במטבע בר המרה חופשית. היתרה שהיתה קיימת בחשבון הסילוקין עם תורכיה תחוסל הדרגתית על ידי יצוא סחורות ישראליות לתורכיה. תוקפו של הסכם התשלומים

לוח י"ט-3

היתרות נטו בחשבונות הסילוקין, 1968 ו-1969

(אלפי דולרים)

העלייה או הירידה (-)	1969	1968	(סוף התקופה)
776	1,232	456	בולגריה
996	226	-770	ברזיל
571	2,360	1,789	הונגריה
-9	—	9	יוון
-1,560	-801	759	ייגוסלביה
80	-1,021	-1,101	פורטוגל
—	465	465	צ'כוסלובקיה
-1,247	-1,336	-89	תורכיה
-361	-399	-38	סכומים במעבר נטו
-754	726	1,480	סך הכול
-2,639	2,542	5,181	סך הכול (אלפי ל"י)

עם יוון פג ב־30 ביוני 1969, ומאז תאריך זה מתנהל הסחר גם עם מדינה זו במטבע בר המרה חופשית.

סכום היתות לזכות ישראל בחשבונות הסילוקין הגיע בסוף 1969 ל־14.6 מיליון ל"י (4.2 מיליון דולר). הסכום לחובתה הגיע ל־12.1 מיליון ל"י (3.5 מיליון דולר). היתרה הנקייה לזכות ישראל הסתכמה איפוא ב־2.5 מיליון ל"י (0.7 מיליון דולר) לעומת 5.2 מיליון ל"י (1.5 מיליון דולר) בסוף 1968, ירידה של 0.7 מיליון דולר.

ג. פיקדונות מטבע חוץ של מוסדות בנקאיים בישראל

פיקדונות מטבע החוץ של המוסדות הבנקאיים בבנק ישראל הסתכמו בסוף 1969 ב־878.2 מיליון ל"י (250.9 מיליון דולר), לעומת 665.2 מיליון ל"י (190 מיליון דולר) בסוף 1968 — עלייה של 60.9 מיליון דולר או של 31.2 אחוזים. פיקדונות אלה מחולקים לכמה סוגים:

1. פיקדונות תושבים מעבירי מטבע (תמ"מ)

פיקדונות מוגבלים במטבע חוץ שהופקדו במוסדות הבנקאיים על ידי מקבלי פיצויים אישיים מגרמניה וכן כמה קבוצות אחרות של מעבירי מטבע, בעיקר חיילים משוחררים מצבאות בנות הברית ונכי מלחמת העולם השנייה, בקשר לנכותם, הרשאים להפקיד בהם עד שליש, בדרך כלל, מסך העברותיהם במטבע חוץ. פיקדונות אלה ניתנים למשיכה במטבע חוץ למימון נסיעות לחו"ל, לרכישת ניירות ערך זרים ולהוצאות משפטיות הקשורות בתביעות מקבלי פיצויים. פיקדונות אלה במלואם חייבים המוסדות הבנקאיים להפקיד בבנק ישראל. בסוף 1969 הגיע סכומם ל־611.9 מיליון ל"י (174.8 מיליון דולר), לעומת 491 מיליון ל"י (140.3 מיליון דולר) בסוף 1968. הגידול ב־1969 הסתכם ב־34.5 מיליון דולר.

שיעורי הריבית המשולמת על ידי הממשלה ובנק ישראל על פיקדונות אלה הם כדלהלן: פיקדון ל־3 חודשים — 2 אחוזים; לששה חודשים — 3 אחוזים; לתשעה חודשים — 4 אחוזים; לשנים עשר חודש — 4.5 אחוזים.

2. פיקדונות ניירות ערך תמורת דיבידנדה (נת"ד)

פיקדונות מוגבלים במטבע חוץ שהופקדו במוסדות הבנקאיים בידי תושבי ישראל, הנובעים ממכירת ניירות ערך זרים או מקבלת דיבידנדה וריבית עליהם. אלה ניתנים למשיכה במטבע חוץ רק לשם מימון רכישת ניירות ערך זרים בהתאם להוראות המפקח על מטבע חוץ (ראה פרק י"ח לעיל). ניירות ערך שנרכשו בצורה זו ניתן להעבירם לציבור הרחב. גם לגבי פיקדונות אלה — עליהם לא משתלמת ריבית לציבור, ומשתלמת ריבית של אחוז וחצי לשנה למוסדות הבנקאיים — חייבים המוסדות הבנקאיים לקיים נזילות מלאה. בסוף 1969 הגיע סכומם ל־49.7 מיליון ל"י (14.2 מיליון דולר) לעומת 32.4 מיליון ל"י (9.2 מיליון דולר) בסוף 1968, גידול של 5 מיליון דולר.

3. פיקדונות חופשיים במטבע חוץ (פת"ח)

פיקדונות חופשיים במטבע חוץ (של תושבי חוץ, עולים, מומחים זרים וכדומה) בבנקים בישראל שהפקידו הבנקים בבנק ישראל. בסוף 1969 היה הסכום שהופקד בבנק ישראל 152.9 מיליון ל"י (42.7 מיליון דולר), לעומת 121.1 מיליון ל"י (34.6 מיליון דולר) בסוף 1968, גידול של 9.1 מיליון דולר. הבנקים חייבים להחזיק בבנק ישראל יתרה מינימלית בשיעור 15 אחוזים מפיקדונות מטבע החוץ החופשיים המופקדים אצלם, לאחר ניכוי פיקדונות למתן הלוואות מתוך

יתרת פיקדונות אלה שאישר לשם כך בנק ישראל. סכום פיקדונות החובה הללו הגיע בסוף 1969 ל-135.5 מיליון ל"י, כך שלמעשה הפקידו הבנקים בבנק ישראל סכום השווה ל-16.9 אחוזים מהסכום החייב בנוזלות.

באמצע דצמבר 1968 הפסיק בנק ישראל לשלם ריבית על פיקדונות פת"ח במרקים גרמנים, העלה את הריבית על פיקדונות פת"ח בדולרים ובל"ש, והוריד אותה על פיקדונות פת"ח בפר"ש, בשל ההתפתחויות בשוקי הכספים הבינלאומיים אותה עת. ביולי 1969 העלה בנק ישראל את שיעורי הריבית המשולמים על פיקדונות פת"ח בדולרים, בל"ש ובפר"ש במקביל לעליית שיערי הריבית בשווקים הבינלאומיים. תשלום הריבית על פיקדונות פת"ח במרקים גרמניים חודש בנובמבר 1969, לאחר שבוטלו בגרמניה המערבית ההגבלות על הפקדות של מוסדות ותושבים זרים. שיעורי הריבית שהיו בתוקף בסוף 1969 היו כדלהלן:

דולרים ארה"ב לירות שטרלינג	יתר המטבעות	
(אחוזים)		
4.50	4.00	חשבונות עו"ש בגבול היתרה המינימלית
		חשבונות עו"ש על היתרה העודפת מעל
1.50	1.50	ליתרה המינימלית
4.75	4.25	פיקדון ל-3 חודשים
5.50	4.50	פיקדון ל-6 חודשים
6.00	5.00	פיקדון לשנה אחת

4. פיקדונות כבולים (פכ"ב)

פיקדונות הנובעים מהפקדות של חברות ביטוח, חברות ספנות, מפעלים מאושרים וכדומה בבנקים בישראל שהופקדו על ידי הבנקים בבנק ישראל.

סכום פיקדונות אלה בבנק ישראל בסוף 1969 היה 0.6 מיליון ל"י (0.2 מיליון דולר), ללא שינוי לעומת סוף 1968. הבנקים חייבים להחזיק בבנק ישראל יתרה מינימלית של 15 אחוזים מיתרת הסכומים שהופקדו אצלם. בנק ישראל משלם ריבית על פיקדונות אלה לפי אותם השיעורים הנהוגים לגבי פיקדונות תושבי חוץ (פת"ח).

5. הפקדות אשראי יבוא (הא"י)¹

הפקדות של יבואנים הרוכשים מטבע חוץ מבלי להעבירו לחו"ל. שינויים שהונהגו בהוראות הפיקוח על מטבע חוץ במאי 1969 מגבילים את הסכום המותר בהעברה לחו"ל ל-30 אחוזים בלבד מסכום הרכישה לשם כיסוי האשראי שנפתח, ואילו את היתרה חייב היבואן להפקיד בחשבון הא"י עד להגעת הסחורה המיובאת ארצה.

הפקדות אלה במלואן חייבים המוסדות הבנקאיים להפקיד בבנק ישראל. בסוף שנת 1969 הגיע סכומן ל-48.3 מיליון ל"י (13.9 מיליון דולר), לעומת 3.7 מיליון ל"י (1.1 מיליון דולר) בסוף 1968, גידול של 12.8 מיליון דולר הנובע מהשינויים בהוראות הפיקוח.

¹ הפקדות אלה הן כמט"ח, ואינן קשורות בתכנית פיקדונות היבוא בל"י שהונהגה בינואר 1970.

פיקדונות מטבע חוץ של מוסדות בנקאיים בבנק ישראל לפי סוגיהם, 1968 ו-1969
(מיליוני דולרים)

סוג הפיקדון	(סוף התקופה)	1968	1969	העלייה או הירידה (-)
פיקדונות במטבע חוץ				
פיקדונות חושבים מעבירי מטבע (תמ"מ)		140.3	174.8	34.5
פיקדונות ניירות ערך תמורת דיכידנה (נת"ד)		9.2	14.2	5.0
פיקדונות תושבי חוץ (פת"ח)		34.6	43.7	9.1
פיקדונות כבולים (פכ"ב)		0.2	0.2	—
הפקדות אשראי יבוא (הא"י)		1.1	13.9	12.8
פיקדונות מטבע זר (פמ"ז)		4.6	4.1	-0.5
סך הכול		190.0	250.9	60.9
פיקדונות נקובים במטבע חוץ				
פיקדונות לזמן קצוב (פז"ק)		359.8	462.5	102.7
חשבונות יהלומים (חג"י)		—	0.3	0.3
סך הכול		359.8	462.8	103.0

6. חשבונות מטבע חוץ (פמ"ז)

חשבונות של הבנקים עצמם המפקידים בהם סכומים במעבר. בסוף 1969 הסתכמו חשבונות אלה ב-14.3 מיליון ל"י (4.1 מיליון דולר), לעומת 16.2 מיליון ל"י (4.6 מיליון דולר) בסוף 1968.

ד. פיקדונות נקובים במטבע חוץ של מוסדות בנקאיים בישראל
פיקדונות אלה, שפדיונם הוא במטבע ישראלי, לפי שער החליפין שבתוקף במועד הפדיון, מתחלקים לשני סוגים:

1. פיקדונות לזמן קצוב של תושבי ישראל (פז"ק)

פיקדונות נקובים במטבע חוץ שהופקדו במוסדות הבנקאיים על ידי תושבי ישראל המקבלים הכנסות במטבע חוץ בעיקר מקבלי פיצויים אישים מגרמניה. בעת התשלום יהיו הפיקדונות ניתנים לפדיון במטבע ישראלי לפי שער החליפין שיהיה אז בתוקף. המוסדות הבנקאיים חייבים להפקיד את מלוא סכום הפיקדונות של לקוחותיהם בבנק ישראל. בסוף 1969 הסתכמו פיקדונות אלה ב-1,618.9 מיליון ל"י (462.5 מיליון דולר), לעומת 1,259.2 מיליון ל"י (359.3 מיליון דולר) בסוף 1968. הגידול ב-1969 הסתכם ב-102.7 מיליון דולר שהם 28.5 אחוזים, לעומת גידול של 23.6 אחוזים ב-1968.

הממשלה ובנק ישראל נושאים בתשלום הריבית על פיקדונות אלה לפי אותם השיעורים שהיו בתוקף בסוף שנת 1968, דהיינו: על פיקדון ל-3 חודשים — 3 אחוזים; לששה חודשים — 4 אחוזים; לתשעה חודשים — 5 אחוזים; לשנים עשר חודש — 6 אחוזים.

חשבונות הקשורים בסחר ביהלומים, שנפתחו בהתאם להוראות הפיקוח על מטבע חוץ מאוקטובר 1969. את היתרות בחשבונות אלה חייבים הבנקאים להפקיד במלואן בבנק ישראל. בסוף 1969 הגיע סכומן ל-1 מיליון ל"י (0.3 מיליון דולר).

ה. פיקדונות במטבע חוץ של מוסדות בנקאיים מחוץ לישראל

פיקדונות של בנקים בחו"ל בבנק ישראל במטבע חוץ למועדי פירעון שונים. פיקדונות כאלה היו קיימים בתקופות שונות בעבר, בסכומים שונים, אולם לאחר גידול הסכום והפרדת חשבונות פיקדונות הבנקים לפי סוגים במאזן הבנק, מופיעים חשבונות אלה בסעיף נפרד מפיקדונות הבנקים בישראל. סכומם בסוף 1969 היה 105 מיליון ל"י (30 מיליון דולר).

4. פעולות בנק ישראל כבנקאי של הממשלה

השינוי בחשבונות הממשלה, לפי סעיפי מאזן הבנק, מראה גידול בהתחייבויות הממשלה לבנק ברוטו בסך 1,153 מיליון ל"י. לאחר ניכוי העלייה בחשבונות הזכות, בסך 19 מיליון ל"י, חל גידול מאזני ביתרת החובה נטו של הממשלה לבנק בסך 1,134 מיליון ל"י. הגידול המקביל בשנת 1968 היה של 756 מיליון ל"י. הגידול למעשה במימון הממשלה ע"י בנק ישראל היה גבוה מזאת במידת מה והגיע ל-1,167 מיליון ל"י כתוצאה מפעולות בנק ישראל בניירות ערך ממשלתיים בשוק הפתוח, שאינן משקפות מתן אשראי לממשלה מבנק ישראל (דיון על כך מצוי בפרק י"ד לעיל).

לוח י"ט - 5

חשבונות הממשלה בבנק ישראל * 1968 ו-1969

(מיליוני ל"י)			
העלייה או הירידה (-)	1969	1968	(סוף התקופה)
חובה			
129.8	819.9	690.1	מקדמות ארעיות לממשלה
129.8	819.9	690.1	סך כול ההתחייבויות השוטפות
מקדמות מיוחדות וניירות ערך			
17.8	44.7	26.9	ממשלתיים
4.1	117.2	113.1	שטרי אוצר
1,001.6	1,306.6	305.0	מקדמות ארוכות מועד לממשלה
1,023.5	1,468.5	445.0	סך כל החוב לזמן ארוך
1,153.3	2,288.4	1,135.1	סך כל החובה
זכות			
-8.9	7.5	16.4	פיקדונות חיסכון חובה
28.1	39.1	11.0	פיקדונות במטבע חוץ
19.2	46.6	27.4	סך כל הזכות
-1,134.1	-2,241.8	-1,107.7	יתרה
-11.6	66.8	78.4	חשבונות מקבילים (עודפי מזון)

* למעט חשבונות הון.

א. חשבונות החובה

חוב הממשלה למועד ארוך גדל בשנת 1969 בסך 1,023.5 מיליון ל"י. במשך השנה קיבלה הממשלה מבנק ישראל מקדמה בסך 1,059.5 מיליון ל"י, ומכרה לבנק שטר אוצר בסך 50.0 מיליון ל"י. מאידך גיסא, הוקטן סכום המקדמות משנים קודמות ב-57.8 מיליון ל"י. הקטנה זו אינה משקפת כולה פירעון ממשי של חובות לבנק על ידי הממשלה, אלא היא בחלקה נובעת ממכירת המלווה קצר המועד על ידי בנק ישראל לציבור, המופחתת, לפי ההסכם בנידון בין הממשלה והבנק, מיתרת החוב למועד ארוך של הממשלה לבנק ישראל.

יתרת ניירות הערך הממשלתיים (מלווה קצר מועד) שרכש בנק ישראל במסגרת פעולותיו בשוק הפתוח היתה בסוף 1969 44.7 מיליון ל"י, גידול של 17.8 מיליון ל"י לעומת סוף 1968.

ב. חשבונות הזכות

סכום פיקדונות הממשלה והמוסדות הלאומיים במטבע חוץ עלה במשך השנה, כפי שצויין כבר, ב-19.2 מיליון ל"י.

סכום פיקדונות הסכון חובה ירד במשך השנה ב-8.9 מיליון ל"י, כתוצאה מפירעונות הדרגתיים במשך השנה בהתאם לתנאי המלווה. כל המלווה הגיע לפירעון, והיתרה המופיעה במאזן לסוף שנת 1969 של 7.5 מיליון ל"י מהווה את הסכום שהמלווים טרם דרשו.

בניכוי חשבונות הזכות, גדל חוב הממשלה נטו לבנק ישראל בשנת 1969, לפי פירוט מאזן הבנק, ב-1,134.1 מיליון ל"י.

ג. חשבונות מקבילים

החשבונות המקבילים הקשורים בעודפי מזון שהעמידה ממשלת ארצות הברית לרשות ממשלת ישראל, ירדו מ-78.4 מיליון ל"י בסוף 1968 ל-66.8 מיליון ל"י בסוף 1969. הירידה נובעת מניצול סכומים מחשבונות אלה על ידי רשויות ממשלת ארצות הברית.

ד. היבוא הממשלתי

האשראים הדוקומנטריים שנפתחו לצורך מימון היבוא של משרדי הממשלה הסתכמו במשך שנת 1969 ב-48.3 מיליון דולר, לעומת 45.5 מיליון דולר במשך שנת 1968. סכום הדוקומנטים שנתקבלו בבנק ישראל מבנקים וספקים בחו"ל לגבייה במשרדי הממשלה השונים הסתכם בשנת 1969 ב-30.5 מיליון דולר, לעומת 27.2 מיליון דולר במשך שנת 1968.

ערכו הכספי הכולל של היבוא הממשלתי שנעשה על ידי אשראים וגביות באמצעות בנק ישראל היה 78.8 מיליון דולר בשנת 1969 לעומת 72.7 מיליון דולר בשנת 1968.

5. פעולות בנק ישראל כבנקאי של המוסדות הבנקאיים

א. החזקת פיקדונות המוסדות הבנקאיים והכספיים

סך פיקדונות המוסדות הבנקאיים והכספיים בבנק ישראל גדל מ-2,821.3 מיליון ל"י בסוף 1968 ל-3,223.1 מיליון ל"י בסוף 1969 — גידול של 401.8 מיליון ל"י (הגידול היה כולו בפיקדונות המוסדות הבנקאיים: פיקדונות המוסדות הכספיים ירדו ב-29 מיליון ל"י). פיקדונות המוסדות הבנקאיים בבנק ישראל נקובים בחלקם במטבע ישראלי ובחלקם במטבע חוץ. סך פיקדונות המוסדות הבנקאיים בל"י, המהווים את מרבית נכסיהם הנזילים בהתאם לתקנות, ירד מ-896.8 מיליון ל"י בסוף 1968 ל-725.1 מיליון ל"י בסוף 1969. חלק מירידה זו נובע מרכישת שטרי אוצר, המוכרים כנכס נזיל, ע"י הבנקים מתוך פקדונותיהם. הפיקדונות במטבע חוץ והנקובים במטבע חוץ

גדלו באותה עת מ-1,924.5 מיליון ל"י (549.9 מיליון דולר) ל-2,498.0 מיליון ל"י (713.7 מיליון דולר). פירוט פיקדונות המוסדות הבנקאיים ניתן בלוח י"ט-4 להלן.

הירידה בפיקדונות המוסדות הבנקאיים בל"י מבטאת את הירידה בנוזילותם בשנת 1969. עליית הפיקדונות במטבע חוץ והנקובים במטבע חוץ ב-1969, נבעה ברובה מהגידול בפיקדונות פז"ק ותמ"מ של מקבלי פיצויים אישיים, שעליהם חלה חובת קיום נזילות של 100 אחוזים בבנק ישראל.

לוח י"ט-6

פיקדונות המוסדות הבנקאיים בבנק ישראל, 1968 ו-1969

(סוף התקופה)		1968	1969	השינוי לעומת 1968	אחוזים
מטבע ישראלי					
יתרה מינימלית *					
	398.6	399.6	1.0	0.3	
חשבוניות עו"ש אחרים					
	78.2	15.9	-62.3	-79.7	
פיקדונות לזמנים קצובים					
	420.0	309.6	-110.4	-26.3	
סך הכול מטבע ישראלי					
	896.8	725.1	-171.7	-19.1	
מטבע חוץ ונקובים במטבע חוץ **					
	1,924.5	2,498.0	573.5	29.8	
סך כל הפיקדונות					
	2,821.3	3,223.1	401.8	14.2	

* לפי רישומי המפקח על הבנקים.
** פירוט ראה בלוח י"ט-4 לעיל.

מקורות נוספים לעלייה ביתרת חשבוניות פז"ק ותמ"מ היו הפרשי שיערוך בשל ייסוף המרק הגרמני (כ-33 מיליון דולר) והריבית ששולמה על חשבוניות אלה (15 מיליון דולר). שיעורי הריבית שמשלם בנק ישראל על החשבוניות במטבע ישראלי של המוסדות הבנקאיים והכספיים המוחזקים אצלו, בתוקף החל מה-1 בפברואר 1967, הם כלהלן: על השליש הראשון של היתרה המינימלית שחייב המוסד להחזיק בבנק ישראל אין משלמים כל ריבית, ועל שני השלישים הנותרים משולמת ריבית בשיעור 2 אחוזים לשנה. על פיקדון כנגד אי-ניצול המכסה למתן הלוואות ליצוא — 3 אחוזים. על חשבוניות עובר ושב העודפים על סכומי היתרה המינימלית וההלוואות ליצוא משולמת ריבית בשיעור של 4 אחוזים לשנה. הריבית על הפיקדונות לזמנים קצובים היא: לשלושה חודשים — 5.5 אחוזים לשנה; לשישה חודשים — 6.0 אחוזים לשנה; לתשעה חודשים — 6.7 אחוזים לשנה; לשנים עשר חודש ומעלה — 7.5 אחוזים לשנה.

ב. נכיון משנה והלוואות

יתרת נכיון משנה של שטרות והלוואות שנתן בנק ישראל לציבור ולמוסדות הבנקאיים הגיעה בסוף 1969 ל-821.7 מיליון ל"י, לעומת 450.1 מיליון ל"י בסוף 1968 — גידול של 371.6 מיליון ל"י או 82.5 אחוזים. 57.8 אחוזים מהגידול היו במטבע ישראלי, והשאר במטבע חוץ. הגידול באשראי מבנק ישראל לציבור באמצעות נכיון משנה והלוואות הופנה לארבעה יעדים עיקריים:

כשליש מהגידול שחל באשראי לציבור הוזרם במישרין למימון היצוא באמצעות הקרנות השונות הקיימות למטרה זו ואשר בהן משתתף בנק ישראל. חלק בנק ישראל במימון הקרנות גדל ב-1969 ב-45 אחוזים, שיעור גבוה בהרבה משיעור גידול היצוא.

ברביע האחרון של 1969 ניתן אשראי בצורת נכיון משנה מיוחד של שטרותיהם, לבנקים שהשתתפותם במימון היצוא היתה מעל למכסה שנקבעה להם ובמידה שבה עלו על המכסה. פעולה זו נעשתה כיון שהצפיות ששררו אז לשינויים בשערי חליפין של מטבעות שונים בעולם הביאו לביקוש מוגבר לאשראי ולגירעונות גדולים בנזילות המוסדות הבנקאיים, ובנק ישראל פעל לצמצום המתיחות המופרות בשוק הכספים על ידי הזרמת כספים אליו בצורה זו כדי למנוע זעזועים במשק. בעקיפין היתה בפעולה זו גם תמיכה במימון היצוא.

המרכיב השלישי בגודלו היה הגדלת האשראי במטבע חוץ למוסדות הלאומיים בכ-86 מיליון ל"י. תוספת אשראי זו ניתנה לשם פירעון חובות במטבע חוץ, ולא היתה לה איפוא השפעה מוניטרית במשק.

לוח י"ט - 7

נכיון משנה לפי הענף, 1968 ו-1969

(מיליוני ל"י)

1969		1968		(סוף התקופה)
במטבע חוץ	במטבע ישראלי	במטבע חוץ	במטבע ישראלי	
—	22.0	—	9.9	חקלאות
208.9	308.4	129.2	165.8	תעשייה
1.2	—	5.8	—	מסחר
7.8	—	13.0	—	שירותים ציבוריים
127.9	—	42.0	—	מוסדות לאומיים
0.9	3.6	—	1.1	שירותים
346.7	334.0	190.0	176.8	סך הכול
3.9	**137.1	4.1	*79.2	הלוואות מבנק ישראל
821.7		450.1		סך הכול נכיון משנה והלוואות, מטבע ישראלי ומטבע חוץ

* לאחר ניכוי 73.3 מיליון ל"י לחובות מסופקים.
 ** לאחר ניכוי 73.5 מיליון ל"י לחובות מסופקים.

בשנת 1969 הופרשו מיתרת ההלוואות לבנקים 0.2 מיליון ל"י לחובות מסופקים, וסך הניכויים למטרה זו בסוף השנה הגיע ל-73.5 מיליון ל"י.

6. המטבע במחזור

א. המזומנים במחזור

סכום המטבע במחזור בממוצע חודשי (המחושב על פי סכום המטבע במחזור בימי ד' של השבוע במשך החודש), עלה ב-4.2 אחוזים (מ-1,158.8 מיליון ל"י בדצמבר 1968 ל-1,207.1 מיליון

המזומנים במחזור *, 1968 ו-1969

(אלפי ל"י)

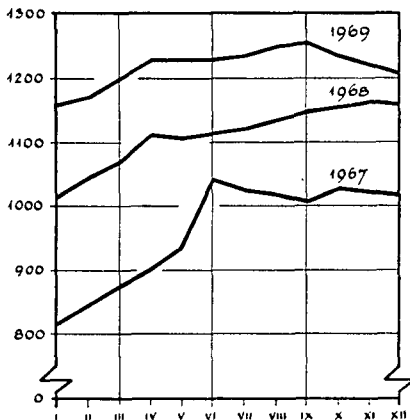
החודש	1968	1969
ינואר	1,017,535	1,157,130
פברואר	1,046,266	1,168,267
מארס	1,069,840	1,199,989
אפריל	1,111,007	1,228,760
מאי	1,104,486	1,227,250
יוני	1,112,922	1,228,083
יולי	1,120,151	1,234,613
אוגוסט	1,137,519	1,250,814
ספטמבר	1,148,469	1,255,622
אוקטובר	1,156,517	1,235,362
נובמבר	1,166,057	1,223,656
דצמבר	1,158,814	1,207,056

* ממוצע של ימי ד' בשבוע במשך החודש.

דיאגרמה י"ט - 1

המזומנים במחזור, 1967 עד 1969

(ממוצע של ימי ד' בשבוע)

ל"י בדצמבר 1969), לעומת עלייה של 11.3 אחוזים בשנת 1968, 26.5 אחוזים בשנת 1967, 12.0 אחוזים בשנת 1966 ו-11.7 אחוזים בשנים 1964 ו-1965.¹

העלייה באמצעי התשלום בשנת 1969 של כ-72 מיליון ל"י מורכבת מגידול של כ-48 מיליון ל"י במזומנים במחזור ומגידול של כ-24 מיליון ל"י בפקדונות עובר ושב בבנקים. הגידול במזומנים במחזור היה ב-1969 כ-66 אחוזים מהגידול באמצעי התשלום, בעוד שב-1968 היה השיעור כ-35 אחוזים.

העלייה בכמות המזומנים במחזור היתה הדרגתית עד לחודש ספטמבר. מחודש ספטמבר ואילך הסתמנה ירידה הדרגתית עד סוף השנה. בחודשים מארס ואפריל גדלה כמות המזומנים בידי הציבור ב-61 מיליון ל"י, כפי שקורה כמעט מדי שנה כתוצאה מהדרישה העונתית למזומנים לקראת חג הפסח.

ב. המטבע במחזור לפי ערכים וסדרות

בפברואר 1969 הוכנס למחזור לראשונה השטר בן 100 ל"י, ומאז חלה עלייה הדרגתית בערך הכולל של שטרי הכסף בני 100 ל"י במחזור, עד שבסוף שנת 1969 הגיע חלקם ל-30.0 אחוזים מערך כל השטרות במחזור.

¹ ראה בנק ישראל, דין וחשבון 1968, עמ' 371 הערה 1.

בעקבות הכנסת שטרי הכסף בני 100 ל"י למחזור חלה ירידה הדרגתית בערכם הכולל של שטרי הכסף בני 50 ל"י, וחלקם ירד מ-82.6 אחוזים ל-54.6 אחוזים מערך כל השטרות במחזור. שטרי הכסף בני 10 ל"י ירדו מ-13.8 אחוזים ל-12.7 אחוזים, ואילו בשטרי הכסף בני 5 ל"י לא חל שינוי והם ממשיכים להיות 2.1 אחוזים מערך כל השטרות במחזור. השטרות בני 1 ל"י ירדו מ-1.5 אחוזים ל-0.6 אחוזים (אולם לכך יש להוסיף מעות בנות 1 ל"י בסכום של 20.6 מיליון ל"י בסוף 1969, ובסך הכל היו איפוא במחזור בסוף 1969 27.0 מיליון ל"י ביחידות בנות 1 ל"י). מתוך המעות במחזור בערך של 1 ל"י, היו 1.7 מיליון במעות מהדגם הישן, ו-18.9 מיליון במעות מהדגם השוטף.

בערך שטרי הכסף בני חצי לירה נמשכה הירידה, וחלקם ירד ל-4 מאיות האחוז מערך כל השטרות במחזור. שטרות אלה נספגו מהמחזור עם הנפקת המטבע בערך זה בשנת 1963, וההנחה היא כי רוב השטרות בערך זה המצויים לכאורה במחזור מוחזקים בידי אספנים או שהושמדו. בשנת 1969 הוכנסו למחזור 15.8 מיליון ל"י במעות מסדרת האגורות, במטבעות של לירה אחת ובמטבעות זיכרון, ולעומת זאת נספגו בשנת 1969 מן המחזור מטבעות בני חצי ל"י בסכום כולל של 0.6 מיליון ל"י, כך שלמעשה, גדל סך המעות במחזור בשנת 1969 ב-15.2 מיליון ל"י לעומת שנת 1968.

בסוף 1969 היו המעות החדשות, הנקובות באגורות, והמטבעות בנות חצי ל"י ול"י אחת, יחד, 76.1 אחוזים מערך כל המעות במחזור, לעומת 71.4 אחוזים בסוף 1968. העלייה נובעת בעיקרה מההחלפה בהיקף ניכר במשך השנה של השטר בן 1 ל"י במטבע בערך זה, שכתוצאה ממנה ירדו השטרות בני 1 ל"י מסכום של 16.2 מיליון ל"י בסוף 1968 ל-6.4 מיליון ל"י בסוף 1969.

ג. מטבע פגום

ערך שטרי הכסף הבלתי ראויים לשימוש שהושמדו ב-1969 הסתכם ב-422 מיליון ל"י. במשך השנה הוגשו לבנק ישראל 522 בקשות להחלפת מטבע פגום לפי ה"תקנות בדבר החלפת מטבע שנפגם אנכ שימוש או שנשמד" (ספר החוקים תשי"ד 164 ע' 192) בסכום של 70,675 ל"י, ומהן אושרו 419 בקשות בסכום של 64,453 ל"י.

ד. סוכנויות לאספקת מזומנים

עם פתיחתן של הסוכנויות באשדוד ובאילת בשנת 1968 מגיע עתה מספר הסוכנויות של בנק ישראל לתשע, המצויות במקומות: אילת, אשדוד, באר-שבע, חדרה, טבריה, נתניה, פתח-תקוה, צפת ורחובות. סוכנויות אלו מספקות מזומנים למוסדות הבנקאיים שבערי השדה וסופגות את המזומנים העודפים שבקופותיהם.

מלבד הסוכנויות בערי השדה קיימות גם סוכנויות של בנק ישראל במשרדיהם הראשיים של שלושת הבנקים הגדולים בתל-אביב ובחיפה, וכן בסניפו הראשי בירושלים של בנק לאומי לישראל בע"מ. סוכנויות אלה מבטיחות יתר חיסכון וביטחון בהעברת כספים מבנק ישראל ואליו ושיפורים נוספים בעבודה הטכנית הקשורה במחזור שטרי הכסף במשק, בימים כתיקונם ובעתות חירום.

7. הנפקת המטבע

א. שטרי כסף

ביום 27 בפברואר 1969 הוצא לראשונה למחזור שטר הכסף בן 100 ל"י הנושא את דיוקנו של בנימין זאב הרצל. שטר זה הינו הראשון מסדרת שטרי הכסף השלישית של בנק ישראל. יתר שטרי הכסף המתוכננים בסדרה זו ישאו את דיוקניהם של ד"ר חיים וייצמן (50 ל"י), חיים נחמן ביאליק (10 ל"י) ופרופ' אלברט איינשטיין (5 ל"י). שטרות אלה יכנסו למחזור כשיכלה המלאי בסדרה הנוכחית.

ב. מטבעות זיכרון

בשנת 1969 הגנפיק בנק ישראל מטבע זיכרון אחד : מטבע יום העצמאות העשרים ואחד. המטבע הונפק בשני ערכים : כסף 900, רגיל וקשוט, בערך נקוב של 10 ל"י, משקלו 26 גרם וקטרו 37 מ"מ ;

לוח י"ט - 9

שטרי כסף ומעות במחזור, לפי הערך, 1968 ו-1969

1969		1968		(סוף התקופה)
(אחוזים)	(אלפי ל"י)	(אחוזים)	(אלפי ל"י)	
שטרי כסף				
—	484	—	482	½ ל"י
0.6	6,436	1.5	16,173	1 ל"י
2.1	23,374	2.1	22,347	5 ל"י
12.7	141,910	13.8	150,450	10 ל"י
54.5	609,008	82.6	897,628	50 ל"י
30.0	335,295	—	—	100 ל"י
100.0	1,116,507	100.0	1,087,080	סך כל השטרות
מעות				
—	5	—	5	1 פרוטה
0.1	48	0.1	48	5 פרוטות
0.6	288	0.7	290	10 פרוטות
0.3	165	0.4	165	25 פרוטות
1.0	496	1.3	498	50 פרוטות
0.6	332	0.9	334	100 פרוטות
1.2	600	1.5	600	250 פרוטות *
—	22	0.1	22	500 פרוטות (כסף)
3.2	1,676	3.7	1,470	1 אגורה
4.7	2,443	5.9	2,316	5 אגורות
12.0	6,287	15.2	5,998	10 אגורות
4.5	2,341	5.7	2,245	25 אגורות
12.3	6,443	17.9	7,034	½ ל"י
39.4	20,556	23.0	9,044	1 ל"י
79.9	41,702	76.4	30,069	סך כל המעות
מטבעות זיכרון				
—	28	0.1	28	½ ל"י
0.6	289	0.7	289	1 ל"י
3.4	1,755	4.5	1,755	5 ל"י (כסף)
9.1	4,765	9.0	3,555	10 ל"י (כסף)
0.4	210	0.5	210	20 ל"י (זהב)
1.3	686	1.8	686	50 ל"י (זהב)
5.3	2,771	7.0	2,771	100 ל"י (זהב)
20.1	10,504	23.6	9,294	סך כל מטבעות זכרון
100.0	52,206	100.0	39,363	סך כל המעות
—	1,168,713	—	1,126,443	סך כל המטבע במחזור
פחות : מטבעות זכרון מזהב שתחולת הזהב שלהן שווה או עולה על ערכן הנקוב, במחזור,				
—	2,417	—	2,416	סך כל המטבע במחזור
—	1,166,296	—	1,124,027	

* לרבות מעות נייר ומעות כסף.

לוח י"ט-10

מטבעות זיכרון שהנפיק בנק ישראל, תשי"ח עד תשכ"ט *

(יחידות)

הכמות שהוטבעה			המטבעה	המטבע
סך הכול	קשוט	רגיל		
25,004	5,000	20,004	אוטרקט	מטבעות חצי שקל תשכ"א
30,000	10,000	20,000	אוטרקט	תשכ"ב
מטבעות חנוכה				
155,000	5,000	150,000	ברן	תשי"ט (תורה אור)
55,000	5,000	50,000	אוטרקט	תשי"ך (דגניה)
19,883	3,000	16,883	אוטרקט	תשכ"א (סאלד)
28,344	9,428	18,916	אוטרקט	תשכ"ב (גבורה)
15,697	6,040	9,657	ברן	תשכ"ג (חנוכיה א')
15,500	5,500	10,000	אוטרקט	תשכ"ד (חנוכיה ב')
מטבעות כסף ונקובים בפרוטות				
44,225	—	44,225	ברמינגהם	250 פרוטות
43,767	—	43,767	ברמינגהם	500 פרוטות
מטבעות יום העצמאות 5 ל"י				
100,051	2,000	98,051	אוטרקט	תשי"ח (מגורה)
32,041	4,792	27,249	ברן	תשי"ט (ושבו בנים)
39,395	4,923	34,472	ברן	תשי"ך (הרצל)
24,102	4,561	19,541	אוטרקט	תשכ"א (בר מצוה)
15,500	5,050	10,450	אוטרקט	תשכ"ב (פיתוח)
10,490	4,500	5,990	רומא	תשכ"ג (ימאות)
15,600	4,500	11,100	רומא	תשכ"ד (מוזיאון)
32,912	7,660	25,252	רומא	תשכ"ה (כנסת)
43,003	10,500	32,503	אוטרקט	תשכ"ו (ח"י)
38,005	7,755	30,250	אוטרקט	תשכ"ז (אילת)
מטבעות יום העצמאות 10 ל"י				
234,589	—	234,589	ברן	ניצחון (תשכ"ז) רגיל
50,499	50,499	—	קרצ'מר יים	ניצחון (תשכ"ז) קשוט
70,501	20,501	50,000	ברן	תשכ"ח (ירושלים)
60,000	20,000	40,000	סן פרנציסקו	תשכ"ט (שלום)
20,199	—	20,199	קרצ'מר יים	תשכ"ט (שלום)
מטבעות זהב				
10,510	—	10,510	ברן	20 ל"י תש"ך (הרצל)
6,202	6,202	—	ברן	50 ל"י תשכ"ג (ויצמן)
6,203	6,203	—	ברן	100 ל"י תשכ"ג (ויצמן)
7,516	1,502	6,014	ברן	50 ל"י תשכ"ה (בנק ישראל)
9,004	9,004	—	ברן	100 ל"י תשכ"ז (ניצחון)
12,500	12,500	—	ברן	100 ל"י תשכ"ח (ירושלים)
12,500	12,500	—	אוטרקט	100 ל"י תשכ"ט (שלום)

* המצב אחרי התכת מטבעות זיכרון שונים מהמלאי שהיה קיים ברשות בנק ישראל.

זהב 800, קשוט בלבד, ערכו הנקוב 100 ל"י, משקלו 25 גרם וקטרו 33 מ"מ. נושא המטבע: "שלום".
 הפירוט הסופי של כל מטבעות הזיכרון שהנפיק בנק ישראל עד שנת תשכ"ט ועד בכלל ניתן
 בלוח-י"ט-9 לעיל.

ג. מעות במחזור

במשך שנת 1969 הוטבעו על פי הזמנת בנק ישראל, במטבעת ישראל בירושלים, 40.4 מיליון
 מעות. בשנת תשכ"ט, הוטבעו 44.5 מיליון מעות הנושאות תאריך שנה זאת — מטבעות ישראל
 נושאות את התאריך העברי. פירוט הטביעה היה כלהלן:

הערך	טביעה ביחידות	
	בשנת 1969	נושאי התאריך תשכ"ט
1 אגורה	18,984,000	22,120,000
5 אגורות	2,984,001	2,200,103
10 אגורות	6,825,000	6,810,000
25 אגורות	471,002	432,004
$\frac{1}{2}$ ל"י	556,000	450,000
1 ל"י	10,565,016	12,484,016

ד. הועדה לתכנון שטרי כסף, מעות ומטבעות זיכרון

ועדה זו, בראשות שופט בית המשפט העליון ד"ר א' ויתקון, עוסקת בתכנון שטרי הכסף
 והמטבעות שמנפיק הבנק. היא ממליצה בפני נגיד הבנק על ההצעות הנראות לה מאלה שמגישים
 האמנים המשתתפים במכרזים, שהבנק מפרסם לצורך זה. נוסף על פעולותיה שמצאו ביטוי בהנפקת
 מטבעות זיכרון בשנת 1969, עסקה הועדה בשלבים הסופיים של הנפקת הסדרה החדשה (השלישית)
 של שטרי הכסף של הבנק.

חברי הועדה הם: ד"ר א' ויתקון — יו"ר, מר מ' ארדון, ד"ר א' בירן, מר ש' גולן, מר ר' דיין,
 ד"ר ר' הכט, מר ק' כץ, ד"ר א' להמן, מר ט' לוריא, מר ג' קייך, מר א' קינדלר, מר ד' קרוון וד"ר
 א' שפיצר. מר ג' קייך צורף לוועדה בסוף שנת 1969. ד"ר א' להמן ביקש מנגיד הבנק לשחררו
 מחברותו בוועדה מפאת העומס בתפקידיו, והנגיד נענה בצער לבקשתו.

8. מינהל מילוות המדינה

א. מילוות פנים של מדינת ישראל

רמת ההנפקות החדשות של מילוות המדינה, באמצעות בנק ישראל ב-1969 היתה דומה לרמתן
 ב-1968. ההנפקות ברוטו גדלו ב-6 אחוזים. שיעור זהה נרשם גם בסך ההנפקות נטו, אולם
 ההתפתחויות במרכיבי ההנפקות ברוטו ונטו היו שונות.

בהנפקות החדשות ברוטו של המילוות ארוכי המועד, למעט מילוות קליטה, נרשמה עלייה
 מ-378 מיליון ל"י ב-1968 ל-503 מיליון ל"י ב-1969. העלייה כולה גובעת מגידול במכירות
 מילוות הביטחון. עלייה ניכרת חלה גם בחלוקת תעודות מילוות קליטה — 112 מיליון ל"י לעומת
 58 מיליון ל"י ב-1968.

ההנפקות נטו במילוות ארוכי המועד גדלו השנה ב-31 אחוזים, ואילו ההנפקות נטו במילוות
 הקליטה, לאחר ניכוי הפדיונות השנתיים, גדלו ב-122 אחוזים.

במילווה קצר מועד חלה ירידה בהנפקות ברוטו ב-1969, לאחר רמת השיא של השנה הקודמת. ההנפקה נטו היתה שלילית ב-1969 — ירידה של 8 מיליון ל"י לעומת הנפקות נטו של 105 מיליון ל"י ב-1968.

לוח י"ט - 11

הנפקות נטו של מילווות חדשים, 1967 עד 1969

(מיליוני ל"י)

המילווה	1967		1968		1969	
	הנפקה ברוטו	פדיון	הנפקה ברוטו	פדיון	הנפקה ברוטו	פדיון
ארוכי מועד						
מילווות "ברירה"	181	12	145	30	115	78
מילווות ביטחון	283	—	196	—	196	—
מילווות ארוכי מועד *	34	30	37	4	18	4
מילווות אחרים **	—	48	—	47	—	33
סך הכול	498	90	378	81	297	115
מילווה קצר מועד	668	551	875	770	779	787
סך הכול	1,166	641	1,253	851	1,282	902
מילווה קליטה ***	67	2	58	17	41	21
סך הכול	1,233	643	1,311	868	1,393	922

הפרשים בסיכום נובעים מעיגול מספרים.
 * מילווה פיתוח ומילווה מחברות הביטוח.
 ** פדיון על חשבון מילווה משנים קודמות.
 *** תעודות שחולקו בלבד.

יתרת החוב נטו בניהולו של בנק ישראל, שהיא רק חלק מהחוב הפנימי של המדינה, גדלה ב-1969 ב-25 אחוזים והסתכמה ב-2.3 מיליארד ל"י לעומת 1.8 מיליארד ל"י בסוף 1968. בסוף 1969 היו בניהולו של הבנק 278 סדרות של מילווות מדינה, מהם 62 שהונפקו במשך 1969 : 27 סדרות למילווות מסוג "ברירה", 8 סדרות של מילווה ביטחון 1968, 20 סדרות של מילווה ביטחון 1969, 71 סדרות של מילווות אחרים. פרטי המילווות מובאים בנספח לדו"ח זה. התפתחות המילווות השונים היתה כדלהלן :

1. מילווה ביטחון

תיקרת מילווה הביטחון הוגדלה ב-1969 ונקבעה ל-375 מיליון ל"י, לעומת 300 מיליון ל"י בשנתיים הקודמות. חלקם של הבנקים במילווה הביטחון נשאר ללא שינוי כ-100 מיליון ל"י, והיתר נועדו להפצה בציבור. תנאי המילווה ב-1969 היו זהים לתנאי ב-1968. מכירת מילווה ביטחון 1969 החלה בראשית אפריל 1969. העמקת הגביה הביאה לגיוס כספים גבוה יותר מהציבור לעומת 1968. התקבולים עד סוף השנה על חשבון המילווה הסתכמו ב-240 מיליון ל"י, לעומת תקבולים של 180 מיליון ל"י בשנת 1968. בנוסף לכך, הושלמה בשנת 1969 גביית סכומים על חשבון מילווה ביטחון 1968 בסך 97 מיליון ל"י, לעומת השלמת סכומים בסך 16 מיליון ל"י בלבד ב-1968. יתרת ההתחייבויות הממשיות של הציבור לרכישת המילווה שהיו בידי בנק ישראל בסוף 1969 היתה 60 מיליון ל"י, ושל הבנקים 12 מיליון ל"י.

2. מילווה פיתוח

סכום ההרשאה של מילווה הפיתוח הוגדל ביולי 1969 מ-850 מיליון ל"י ל-1,250 מיליון ל"י. ההנפקות לציבור של מילווה פיתוח מסוג "ברירה" הסתכמו השנה ב-85 מיליון ל"י, לעומת 65 מיליון ל"י ב-1968. אולם רמת ההנפקות לציבור היתה, למעשה, זהה לזו של 1968. התוספת של 20 מיליון ל"י נובעת מרכישה מיוחדת על ידי בנק מסחרי עבור תכניות החיסכון שלו.

במסגרת הסכם עם האוצר התחייבו המוסדות הבנקאיים לרכוש מילווה פיתוח "ברירה" בסך 175 מיליון ל"י בשנת הכספים 1969/70. סכום זה גבוה ב-75 מיליון ל"י לעומת התחייבות הבנקים בשנת הכספים 1968/69. רכישות הבנקים למעשה בשנת 1969 היו 62 מיליון ל"י בלבד, לעומת 80 מיליון ל"י בתקופה אפריל-דצמבר 1968.

מספר סדרות מילווה הפיתוח מהנפקות השנים 1965 עד 1969 המעניקות לבעליהן זכות לפדיון מוקדם גדל ב-1969 ל-41, בשווי נקוב של 203 מיליון ל"י. מתוך אלה נפרדו בפדיון מוקדם 43 מיליון ל"י, לעומת 26 מיליון ל"י שנפרדו כך ב-1968 מתוך 90 מיליון ל"י שווי נקוב שנשאז זכות זו. הפדיונות הסופיים של הסדרות ללא זכות פדיון מוקדם ב-1969 הגיעו ל-36 מיליון ל"י.

בשנת 1969 הונפקה סדרה אחת בלבד, בסך 1.5 מיליון ל"י, של מילווה פיתוח לזמן ארוך, ל-17 שנים, צמודה למדד המחירים לצרכן, נושאת ריבית בשיעור 5.5 אחוזים, לעומת 20 מיליון ל"י בשנת 1968. הפדיון השנתי במילווה אלה הסתכם ב-3.5 מיליון ל"י, וחלה איפוא ירידה של 2 מיליון ביתרת החוב נטו של מילווה פיתוח לזמן ארוך, לעומת עלייה של 16 מיליון ל"י ב-1968.

3. מילווה קצר מועד

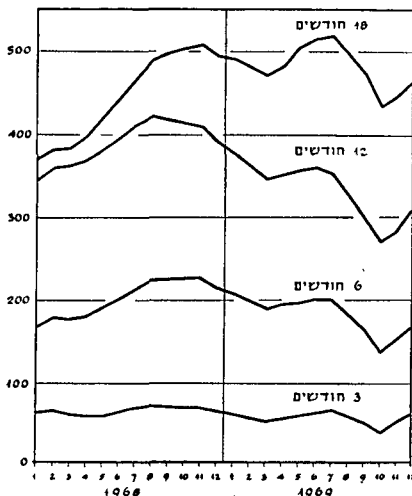
התפתחות המילווה ב-1969 הראתה תנודות חריפות. מגמת הירידה במכירות וביתרת החוב, שהחלה בסוף 1968, נמשכה והעמיקה בראשית 1969. במגמה לספוג כספים בשוק הפתוח החליט

בנק ישראל ב-16 באפריל 1969 לשפר את תנאי המילווה. התשואות לציבור הועלו ב-0.75 אחוזים בסדרות הקצרות ובאחוז אחד בסדרות הארוכות, והוגדלה ההטבה למפציץ המילווה. הזכות לרכישת שטרי אוצר נקבעה ביחס של 1:3 לרכישת המילווה (לעומת 1:4 בסדרה ל-18 חודש ו-1:5 בסדרות האחרות קודם לכן). הטבות אלה הביאו לעלייה מידית במכירות שנמשכה עד אמצע יולי. במועד זה הגיעה יתרת המילווה בידי הציבור לשיא של 521 מיליון ל"י. ברם, במחצית השנייה של יולי החלה ירידה הדרגתית, קלה תחילה וחריפה יותר במשך הזמן, ועד תחילת נובמבר הסתכמה הירידה ביתרות המילווה שבידי הציבור ב-90 מיליון ל"י. ב-12 בנובמבר הועלו התשואות פעם נוספת, שיעורי ההעלאה היו גבוהים יותר בסדרות הקצרות ונמוכים בארוכות, ונעו בתחום של 3/8 עד 1.25 אחוזים. לאחר מכן החלו מכירות המילווה לעלות שוב, ואף בשבוע האחרון של דצמבר, בו עונתית חלה ירידה במכירות, עלו ב-1969 המכירות. יתרת המילווה שבידי הציבור בסוף השנה היתה 467 מיליון ל"י.

דיאגרמה י"ט-2

מילווה קצר מועד לציבור, יתרת חוב
לפי סדרות, ינואר 1968 עד דצמבר 1969

(מיליוני ל"י)

התשואה השנתית נטו לציבור במילווה קצר מועד, 1969

(אחוזים לשנה)

הסידרה	מ"מ 1.1.69 עד 15.4.69	מ"מ 16.4.69 עד 11.11.69	מ"מ 12.11.69
3 חודשים	5.75	6.50	7.75
6 חודשים	6.25	7.00	8.00
12 חודשים	6.75	7.75	8.50
18 חודשים	7.25	8.25	8.625

בסיכום שנת, הגיעה ההנפקה ברוטו ל-779 מיליון ל"י, לעומת 875 מיליון ל"י בשנת 1968. הפדיונות הסתכמו ב-787 מיליון ל"י, לעומת 770 מיליון ל"י ב-1968. ההנפקה נטו ב-1969 היתה איפוא שלילית, והסתכמה ב-8 מיליון ל"י, מזה 2.5 מיליון ל"י בגין פדיונות המילווה לבנקים (ראה להלן). ב-1968 היתה ההנפקה נטו 105 מיליון ל"י.

הגדלת הזכות לרכישת שטרי האוצר העלתה, באופן הדרגתי, את תקרת שטרי האוצר לזכות

הבנקים. זו הגיעה בסוף דצמבר 1969 ל-143 מיליון ל"י — ב-40 מיליון ל"י יותר מאשר בסוף דצמבר 1968. שטרי האוצר, הנרכשים על ידי הבנקים מתוך פיקדונותיהם בבנק ישראל, מוכרים כנכס נזיל לבנקים לצורך הוראות הנזילות. בנוסף לריבית הגבוהה יחסית על שטרי האוצר — 9.5 אחוזים לשנה — נהנים הבנקים גם מהאפשרות לחזור ולמכור אותם לבנק ישראל לתקופת ביניים — בניכוי הריבית היחסית עבור תקופה זו — עם זכות-אופציה לרכישתם החוזרת בתום התקופה. על ידי כך נמנעים הבנקים מ"שבירת" פיקדונות לזמנים קצובים ומהפסד הריבית הכרוך בכך. ניצול זכות זו גבר מאד, ביחוד במחצית השנייה של 1969.

במסגרת המילווה קצר המועד לבנקים, שתמורתו מועברת לאוצר (הוא אינו כלול בהסכם בין האוצר ובנק ישראל מיוני 1966 לפיו מעקר בנק ישראל את התקבולים ממכירת המילווה קצר המועד) לא היו השנה הנפקות חדשות. הפדיונות הסתכמו, כאמור, ב-2.5 מיליון ל"י, והיתה בידי הבנקים בסוף השנה 8.8 מיליון ל"י בלבד.

4. מילווה קליטה

בנק ישראל עוסק בחלוקת תעודות מילווה הקליטה לציבור על פי הוראות האוצר וכסוכנו. חלוקה זו נמשכה גם ב-1969, בה חולקו בסך הכל 553 אלף תעודות בשווי נקוב של 112 מיליון ל"י

דיאגרמה י"ט - 3
רכישת שטרי אוצר מצד הבנקים,
1968 ו-1969
(מיליוני ל"י)

לכ-412 אלף מוטבים, לעומת 208 אלף תעודות בשווי נקוב של 57 מיליון ל"י ל-130 אלף מוטבים בשנת 1968. בשנת 1969 הוחל בחלוקת תעודות המילווה לשנת 1964. מתוך הסכום הכולל המגיע למוטבים של 126 מיליון ל"י חולקו תעודות בשווי נקוב של 107 מיליון ל"י ב-1969. יתרת החלוקה ב-1969, 5 מיליון ל"י, היתה של תעודות מהסדרות לשנים 1961, 1962 ו-1963. בסך הכל חולקו עד סוף 1969 תעודות בשווי נקוב של כ-280 מיליון ל"י. הפדיונות עד סוף 1969 הגיעו ל-30 מיליון ל"י, והיתרה במחזור בסוף 1969 היתה 250 מיליון ל"י.

ב-1 באפריל 1969 נפלו מועדי הפדיונות של מילווות קליטה וחסכון חובה כלהלן: (א) הפדיון האחרון של מילווה חסכון חובה 1962, בשיעור רבע מהקרן וריבית שהצטברה עבור 5 שנים בשיעור 24 אחוזים, יחד עם הפרשי הצמדה על כל המילווה. (ב) הפדיון השלישי של מילווה קליטה 1961 והפדיון השני של מילווה קליטה 1962, בשיעור 10 אחוזים מהקרן לכל סדרה (לפי הגרלת הספרה האחרונה). הריבית השנתית היא של 4 אחוזים. (ג) הפדיון השני של מילווה קליטה וחסכון חובה 1963, בשיעור שביעית מהקרן (לפי הגרלת קבוצה אחת מתוך שבע), וריבית מצטברת של 20 אחוזים ל-5 שנים.

סדרות מילווות הקליטה לשנים 1961 עד 1963 רשומות ונסחרות בבורסה לניירות ערך. הסדרה לשנת 1964 נרשמה בבורסה ב-1 בספטמבר 1969. רמת המחזורים במילווות הקליטה במסגרת הבורסה לניירות ערך היתה יציבה במשך השנה, כ-600 אלף ל"י לשבוע, פרט לחודשים ספטמבר-אוקטובר בהם חלה התרחבות זמנית בנפח העיסקות בעקבות רישום הסדרה לשנת 1964 בבורסה.

5. מילווות חברות הביטוח

לפי הוראות המפקח על הביטוח באוצר, מפקידות חברות הביטוח בבנק ישראל פיקדונות לזכות האוצר, בהתאם לתנאי הפוליסות של ביטוח החיים הצמוד שהן מוציאות. פיקדונות אלה מומרים בתעודות המילווה לחברות הביטוח תשכ"ג-1962, (עבור פוליסות ביטוח חיים ח"ץ) והמילווה לחברות הביטוח תשכ"ה-1965 (עבור פוליסות ביטוח חיים ח"ץ — 1000). האיגרות הן לתקופות של 5 עד 40 שנה, לפי בחירת חברות הביטוח ובהתאם לתנאי הפוליסה. ב-1969 הונפקו ממילווות אלה איגרות חוב צמודות מדד בסך 13.0 מיליון ל"י, לעומת 13.8 מיליון ל"י ב-1968. הפדיון השנתי הסתכם ב-151 אלף ל"י לעומת 216 אלף ל"י ב-1968. נוסף לכך הונפקו 2 מיליון ל"י בסדרות הצמודות לדולר (עבור פוליסות ביטוח חיים צמודות לדולר) — בדומה לכמות ההנפקה ב-1968, בהן לא היו פדיונות ב-1969. התעודות אינן סחירות. יתרת הפיקדונות על חשבון מילווה זה בבנק ישראל, תמורתם טרם הוצאו איגרות חוב, היתה בסוף 1969 16.2 מיליון ל"י. מהמילווה השני, תשכ"ה-1965, הונפקו בשנת 1969 איגרות חוב בסך מיליון ל"י, לעומת 1.4 מיליון ל"י ב-1968. יתרת הפיקדונות בסוף השנה הסתכמה ב-1.5 מיליון ל"י.

6. ניהול הפעולות בבורסה

פעילות בנק ישראל בבורסה גברה ב-1969 לעומת 1968. בפעולותיו אלה רכש בנק ישראל עודפי היצע של המילווה קצר המועד בכוונה לייצב את השוק. היקף המסחר הכולל במילווה קצר מועד במסגרת הבורסה גדל ב-1969 ב-37 אחוזים, וחלקו של המילווה בכלל העסקות בה הגיע ל-28 אחוזים, לעומת 25 אחוזים ב-1968. חלקו של בנק ישראל בנפח העסקות של מילווה קצר מועד הסתכם השנה ב-104 מיליון ל"י, לעומת 76 מיליון ל"י ב-1968. הקניות הסתכמו ב-87 מיליון ל"י והמכירות ב-18 מיליון ל"י. הקניות נטו היו אפוא 69 מיליון ל"י, אולם מסכום זה הגיעו לפדיון במשך השנה 47 מיליון ל"י, והגידול ביתרת המילווה שבידי הבנק בסוף 1969 לעומת סוף 1968 היה 22 מיליון ל"י.

נפח העסקות של בנק ישראל בשוק איגרות החוב הצטמצם השנה והסתכם ב-6.5 מיליון ל"י בלבד, לעומת 25 מיליון ל"י ב-1968. מתוך זה היו 5 מיליון ל"י קניות ו-1.5 מיליון ל"י מכירות.

התנועה בכספת ניירות הערך במינהל מילווה המדינה בשנת 1969 הסתכמה ב-7.2 מיליון איגרות, לעומת 5.8 מיליון איגרות ב-1968. העלייה נובעת בעיקר מחלוקת תעודות מילווה ביטחון 1968, לאחר שהתשלומים על חשבון רכישתו הושלמו במשך 1969.

7. פדיונות ותשלומים

ב-1969 פדה המינהל 393 אלף תעודות מילווה שונים באמצעות הבנקים לעומת 291 אלף תעודות שנפדו ב-1968. נוסף לכך נפדו בסניפי בנק ישראל 78 אלף תעודות לעומת 51 אלף בשנת 1968. הגידול נבע ברובו מהפדיון הסופי של מילווה חסכון חובה תשכ"ב-1962. במספר התלושים שנפדו חלה ירידה מ-1.5 מיליון תלושים ב-1968 ל-1.2 מיליון תלושים ב-1969. 922 מיליון ל"י שולמו במשך 1969 על חשבון פדיון קרן והפרשי הצמדה על המילווה צמודי הדולר, ועוד 16 מיליון ל"י הפרשי הצמדה על המילווה צמודי המדד. תשלומי הריבית וההצמדה על הריבית הסתכמו ב-89 מיליון ל"י.

בשנת 1969 התקיימו 14 הגרלות פרסים ו-17 הגרלות לפדיון קרן של מילווה המדינה ומילווה שונים.

ב. מילווה פנים אחרים בניהול בנק ישראל

בנק ישראל מטפל בניהול 42 מילווה שונים שהנפיקו חמישה גופים ציבוריים: הסוכנות היהודית, הרשויות המקומיות, הבנק לפיתוח התעשייה בישראל בע"מ, טפחות בנק למשכנתאות בישראל בע"מ, וחברת הנפט הלאומית לישראל בע"מ. בשנת 1969 הונפקו 2 מילווה חדשים בסך כולל של 29 מיליון ל"י. יתרת החוב של מילווה אלה בניהול הבנק הסתכמה בסוף 1969 ב-297 מיליון ל"י.

הבנק שילם במשך השנה 17 מיליון ל"י על חשבון פדיון הקרן והפרשי הצמדה על המילווה צמודי הדולר שבניהולו, ועוד כ-3 מיליון ל"י הפרשי הצמדה על המילווה צמודי המדד. תשלומי הריבית וההצמדה על הריבית הסתכמו ב-18 מיליון ל"י. פירוט מילווה הפנים שבניהול בנק ישראל מובא בנספח לדין וחשבון זה.

ג. מילווה חוץ

לא חל שינוי ב-1969 בהיקף מכירות איגרות החוב של מילווה הפיתוח בחו"ל, ברוטו, לציבור ולמשקיעים מוסדיים שרכשו מהסדרות המיוחדות להם. המכירות היו 166 מיליון דולר לעומת 167 מיליון דולר ב-1968.

ב-1969 חל הפדיון האחרון של הסדרה הראשונה של מילווה הפיתוח. יתרה של 12.7 מיליון דולר לא הוצגה לתשלום, וזאת נוסף על יתרה של 11.3 מיליון דולר במילווה העצמאות ובסדרה השנייה של מילווה הפיתוח שלא נפתה. עבור איגרות חוב אלה שזמן פרעונן עבר וטרם נפדו מוחזק פיקדון מיוחד אצל הסוכן הפיסקאלי של ממשלת ישראל בארה"ב ונאמן בעלי איגרות החוב, ה"צייו מנהטן בנק" בניו יורק, שסכומו בסוף 1969 היה 23 מיליון דולר.

מינהל מילווה המדינה מטפל בהמרה ובפדיון מוקדם של איגרות חוב של מילווה העצמאות והפיתוח. ההמרה נעשית על פי תנאי המילווה, לפי הסכם עם ה"צייו מנהטן בנק" ובכפיפות להוראות אגף מטבע חוץ באוצר.

סך ההמרות של מילווה העצמאות והפיתוח בלירות ישראליות הגיע השנה ל-31 מיליון דולר שווי נקוב, לעומת 27 מיליון דולר שווי נקוב ב-1968. התפלגות ההמרות לפי מוטבים מצביעה על עלייה ניכרת בהמרות לגופים ומוסדות המקבלים איגרות חוב אלה כתרומות. חלקם בכלל

ההמרות הגיע ב־1969 ל־46 אחוזים, לעומת 30 אחוזים בשנת 1968. סכומי ההמרה בסעיף תיירות—מימון הוצאות שהותם של תיירים בישראל—נשאר השנה יציב, כ־10 מיליון דולר, אולם חלקו היחסי של הסעיף בכלל ההמרות ירד מ־37.5 אחוזים ב־1968 ל־30.5 אחוזים ב־1969. סכום ההמרות של מימון השקעות משקיעי חוץ במפעלים מקומיים ירד ב־1969 ב־2 מיליון דולר לעומת 1968, ל־4.5 מיליון דולר. חלקו היחסי של סעיף זה בכלל ההמרות ירד מ־25 אחוזים ב־1968 ל־14.5 אחוזים ב־1969. 9 אחוזים מכלל ההמרות ב־1969 בוצעו לתושבי ישראל, עולים חדשים ותושבים ארעיים.

פרטי ההפצה, היתרה במחזור וסכומי ההמרות של מילוות החוץ ב־1969 ניתנים בלוח י"ט־13.

לוח י"ט־13

מילוות חוץ שניהולם בישראל רוכז בידי בנק ישראל, 1969

(אלפי דולר)

המילווה	הפצה בפועל עד סוף 1969	הפדיון * עד סוף 1969	יתרה ** במחזור בסוף 1969	המרות בישראל במשך 1969	ריבית ששולמה בישראל ב־1969
מילווה עצמאות	145,533	145,533	—	15	7
מילוות פיתוח					
סידרה א'	234,140	234,140	—	545	71
סידרה ב'	293,621	147,609	146,012	4,107	579
סידרה ג'	392,630	94,880	297,750	20,203	7,017
סידרה ד'	267,352	11,570	255,782	5,450	133
השקעות א'	72,300	56,548	15,752	342	4
השקעות ב'	88,165	4,725	83,440	455	5
סך הכול	1,493,741	695,005	798,736	31,117	7,816

* איגרות שנפרו בדולרים, בל"י או הומרו באיגרות מאוחרות יותר.

** איגרות חוב של מילווה עצמאות ופיתוח סדרות א' וב' שזמן פרעונן עבר בסך כולל של 23 מיליון דולר טרם הוצגו לתשלום. סכום זה מופקד אצל הנאמן עבור בעלי איגרות החוב.

9. הפיקוח על המוסדות הבנקאיים והכספיים

בסוף שנת 1969 נמצאו בפיקוחה של מחלקת הפיקוח על הבנקים בבנק ישראל 77 מוסדות בנקאיים וכספיים, לעומת 80 מוסדות שהיו בפיקוחה בסוף שנת 1968.

בשנת 1969 העביר "בנק הפועל המזרחי בע"מ" את עסקיו ל"בנק המזרחי בע"מ" לאחר שהאחרון שינה את שמו ל"בנק המזרחי המאוחד בע"מ". "הלוואה וחסכון יפו־תל אביב אגודה הדדית בע"מ" חדלה להיות אגודה שיתופית והפכה לחברה בשם "בנק הלוואה וחסכון לישראל (לשעבר יפו־תל אביב) בע"מ". "בנק זרובבל, אגודה שיתופית מרכזית בע"מ" הפך ל"חברת זרובבל בע"מ", וזו העבירה את גיהול עסקיה ל"בנק הלוואה וחסכון לישראל (לשעבר יפו־תל אביב) בע"מ" לקראת פתיחתו של הבנק. "בנק לספנות והשקעות בע"מ" פסק לפעול כבנק להשקעות.

לא חל שינוי במספר המוסדות הכספיים.

מוסדות בנקאיים וכספיים בפיקוח בנק ישראל, 1968 ו-1969

(סוף התקופה)

סוג המוסד	1968	1969
בנקים מסחריים *	27	27
אגודות שיתופיות לאשראי	16	14
בנקים למשכנתאות ולהשקעות	20	19
מוסדות כספיים	17	17
סך הכול	80	77

* כולל בנק החקלאות לישראל בע"מ ובנק יעד לפיתוח חקלאי בע"מ.

א. ביקורת

במשך שנת 1969 נערכו במוסדות הבנקאיים והכספיים 50 ביקורות, כולל 2 ביקורות שהזמין המפקח על הבנקים לביצוע על ידי משרדי רואי-חשבון עצמאיים. נושאי הביקורת היו מגוונים וכללו ביקורות כלליות, ביקורת של אשראי וביטחונות, וכן ביקורות חלקיות בנושאים שונים, כגון פיקדונות לזמנים קצובים, פיקדונות של בנקים בחו"ל, אשראים דוקומנטריים, ועוד. בנוסף לעריכת ביקורות אלה, המשיכה המחלקה בשנת 1969 בקיום מעקב שוטף במספר מוסדות בנקאיים וכספיים, בגין מצב החבות של מספר לקוחות, שסכומי האשראי שניתן להם וההתחייבויות שניתנו על חשבונם הסתכמו בסכומים גדולים יחסית בהשוואה להונם העצמי של אותם המוסדות. הנהלות המוסדות הנוגעים בדבר נדרשו להקטין את החבויות הגדולות, ולדאוג לקבלת בטחונות מתאימים בגינן. במסגרת המעקב נבחנה גם נאותות ההפרשה לחובות מסופקים.

ב. דו"חות כספיים שנתיים

המפקח על הבנקים קיים דיונים עם וועדת הקשר של לשכת רואי חשבון בישראל ועם הוועדה המייעצת בענינים הנוגעים לעסקי בנקאות, בענינים הקשורים בדו"חות הכספיים השנתיים של המוסדות הבנקאיים. בסיכום דיונים אלה הוחלט כי החל מסוף שנת 1971 יפרסמו הבנקים המסחריים דו"חות רווח והפסד בצורה אחידה ולפי הנחיות שתיקבענה. סוכם כי הבנקים יגלו בדו"חות אלה את סכומי ההעברות לקרנות הפנימיות וכן כל שימוש בהן. באופן עקרוני הוחלט לשנות את שיטת הטיפול החשבונאי בהצגת ניירות ערך בדו"חות הכספיים השנתיים. לפי החלטה עקרונית זו יוערכו איגרות חוב ממשלתיות ואיגרות חוב מאושרות אחרות שנרכשו לצרכי השקעה לפי עלותן, מבלי להתחשב בתנודות שעריהן בשוק. הדיונים לגבי הנחיות ביצוע ההחלטה טרם סוכמו.

ג. חוק לתיקון פקודת הבנקאות

ביום 24 במארס 1969 נכנס לתוקפו החוק לתיקון פקודת הבנקאות (מספר 9), תשכ"ט-1969. מטרותיו העיקריות של החוק הן לחזק את הפיקוח על הבנקים על ידי מתן סמכויות למפקח על הבנקים לדרוש תיקון פגמים שנתגלו אגב ביקורת במוסד מבוקר, ולהורות למוסד להפריש סכום מספיק לכיסוי חובות רעים, ליצור אמצעים חוקיים שבהם יוכל בנק ישראל לגקוט כדי למנוע הסתבכות או התמוטטות מוסד בנקאי או כספי או ליטול את הפיקוח עליו, וכן להטיל הגבלות חוקיות על בנקים לגבי עסקות שיש בהן כדי לפגוע ביציבותם. כן מטיל החוק על כל מוסד העוסק בתיווך שטרות את האחריות להתחרת כספי לקוחותיו המושקעים בעסקות כאלה, והוא מחייב קבלת הסכמת נגיד בנק ישראל להעברת רבע או יותר מן השליטה במוסד בנקאי למוסד בנקאי אחר.

ד. הכוונת האשראי

בנק ישראל קובע את היקף ויעודי האשראי המכוון הניתן על ידי המוסדות הבנקאיים והכספיים, באמצעות מחלקת הפיקוח על הבנקים. המכשיר העיקרי להכוונה הן וועדות בהן משתתפים נציגי משרדי המסחר והתעשייה והחקלאות, נציגי האוצר ובנק ישראל. וועדות אלה עוסקות בעיקר בהפעלת הקרנות למימון היצוא והקרנות להון חוזר.

1. הקרנות למימון היצוא התעשייתי

קרנות אלה מתחלקות לשלושה ענפי פעולה עיקריים: (א) מימון ענף היהלומים (ב) מימון ייצור לשם יצוא, הנעשה על בסיס חישוב הערכים הכלולים בכל לירה יצוא: הערך המוסף והערך המוחלף (בהפרדה בין הקניות המקומיות והיבוא לשם יצוא), וחישוב מחזוריות הייצור והקניות (ג) מימון משלוחי יצוא. בשנת 1969 חל גידול ניכר ביותר בכל סוגי קרנות מימון היצוא, כלהלן:

הקרן	יתרה בסוף 1968	יתרה בסוף 1969	שינוי באחוזים
מימון ייצור ליצוא	158.8	223.4	+40.7
מימון משלוחי יצוא	163.7	254.5	+55.5
מימון יבוא לשם יצוא במטבע חוץ *	212.0	245.0	+15.6
מימון יהלומים	257.7	333.4	+29.4
סך הכול	792.2	1,056.3	+33.3

* הסכומים מחושבים לפי ממוצע שנתי.

הגידול בקרנות היה גבוה משיעור הגידול בכלל היצוא ב־1969, תופעה שניתן ליחסה לכמה גורמים: כניסת יצואנים נוספים למעגל הקרן (בעיקר הקרן למימון משלוחים) מאותם יצואנים שבעבר נהגו לייצא תמורת תשלום במזומנים בלבד; הארכת תקופת האשראי הניתנת ללקוחות בחוץ לארץ, עד לתקרה המקסימלית המתאפשרת על ידי הקרן, וכן החזקת תמורת היצוא בחוץ לארץ תקופה ארוכה יותר מבעבר; קיום לחץ ניכר על הקרנות, במיוחד ברביע האחרון של השנה, עקב המצב המתוח בשוק הכספים המקומי. סיבות אלה פעלו במיוחד להרחבת מימון משלוחי יצוא, ששיעור גידולו, כנראה לעיל, היה הגבוה ביותר מכל סוגי מימון היצוא.

2. מימון יהלומים

ברביע האחרון של 1969 הוחלט להעביר את כל מימון היהלומים מקרן היצוא המתנהלת בל"י לקרן מיוחדת למימון יהלומים במטבע חוץ. העברה זו בוצעה לאור העובדה כי עיקר המימון בענף זה הוא מימון מלאי פיזי (של יהלומים גולמיים או מלוטשים), שעבורו שולם במטבע חוץ בעת היבוא והתמורה עבורו בעת המכירה מתקבלת אף היא במטבע חוץ. מימון הענף במצב זה בל"י מקרנות היצוא בריבית נמוכה יצר עיוותים ספקולטיביים בענף. תהליך ההעברה לקרן המיוחדת היה הדרגתי והושלם בפברואר 1970, ומשום כך הגידול במימון הענף עד סוף 1969 אינו משקף את מלוא ההתפתחות, שכן בעת ההעברה למימון במטבע חוץ ניתנה לענף דחייה חלקית בהחזרת הסכומים בלירות ישראליות.

3. מימון היצוא החקלאי

מימון היצוא החקלאי התרחב באופן ניכר גם ב־1969. מימון הגידולים ליצוא עלה מ־14.5 מיליון ל"י בסוף 1968 ל־17.5 מיליון בסוף 1969, גידול של 20.7 אחוזים, ואילו מימון משלוחים

חקלאיים גדל מ-17.0 מיליון ל"י בסוף 1968 ל-19.6 מיליון ל"י בסוף 1969, גידול של 15.3 אחוזים. בסך הכול גדל מימון היצוא החקלאי ב-17.8 אחוזים, מ-31.5 מיליון ל"י בסוף 1968 ל-37.1 מיליון ל"י בסוף 1969.

4. קרן להון חוזר

היקף קרן זאת לא גדל בשנת 1969, בהתאם למגמות המדיניות המוניטרית בה נקט בנק ישראל במשך השנה. יתרתה בסוף 1969 היתה 43 מיליון ל"י, לעומת 46 מיליון ל"י בסוף 1968.

ה. ריכוז אינפורמציה

מסוף יוני 1969 הורחבה מסגרת ריכוז האינפורמציה על ידי קבלת דיווחים גם מהבנקים למשכנתאות ולהשקעות וממוסדות כספיים, בנוסף לבנקים המסחריים ולאגודות שיתופיות לאשראי, כלומר מכל המוסדות הבנקאיים והכספיים המצויים בפיקוח בנק ישראל. לפי ההסדר החדש מדווחים כל המוסדות פעמיים בשנה, בסוף יוני ובסוף דצמבר, על כל לקוח שיתרת חובותיו למוסד, בתוספת התחייבויותיו האחרות בצורת תיווך בשטרות, ערבויות וכו', מגיעות לסכום של 500,000 ל"י או יותר.

לגבי המצב ב-30 ביוני 1969 דיווחו לבנק ישראל 61 מוסדות בנקאיים וכספיים, על 1,406 לקוחות במסגרת 2,602 דיווחים. סך כל החובות וההתחייבויות שנכללו בטפסי האינפורמציה הגיע ל-6,759.3 מיליון ל"י (מזה 4,063.3 מיליון ל"י בבנקים מסחריים ואגודות שיתופיות לאשראי, 2,696.0 מיליון ל"י ביתר המוסדות), המהווים 62.2 אחוזים מכלל החובות וההתחייבויות למוסדות באותו תאריך.

נוסף להסדר זה המשיך לפעול ההסדר הקודם לפיו מדווחים הבנקים המסחריים והאגודות השיתופיות לאשראי, בסוף מארס ובסוף ספטמבר כל שנה, על כל לקוח שיתרת חבותו למוסד מגיעה ל-100,000 ל"י או יותר. בסוף ספטמבר 1969 דיווחו במסגרת דיווח זה 40 מוסדות (43 בסוף מארס 1969) על 3,740 לקוחות (3,661 בסוף מארס) שסך חובותיהם וההתחייבויותיהם לפי טפסי האינפורמציה הגיע ל-5,432.9 מיליון ל"י (4,875.1 מיליון ל"י בסוף מארס), שהיו 78.9 אחוזים מכלל החובות וההתחייבויות למוסדות הבנקאיים (76.5 אחוזים בסוף מארס).

כל הנתונים המתקבלים במסגרת הדיווחים הללו מרוכזים על ידי המחלקה, הממציאה לכל המוסדות המדווחים פרטים על סכום חובותיהם וההתחייבויותיהם של הלקוחות עליהם דיווחו.

ו. רשימת חותמי שטרי חוב שלא פרעו שטרותיהם ביום הפירעון

מחלקת הפיקוח על הבנקים מרכזת נתונים על חותמי שטרות שסכומם 2,000 ל"י או יותר, אשר נגבים באמצעות המוסדות הבנקאיים ואשר לא פרעו ביום הפירעון. נתונים אלה נשלחים במרוכז למוסדות המדווחים. גם במשך שנת 1969, כב-1968, היתה מגמה ברורה של ירידה במספר השטרות שלא נפרעו במועד. הממוצע השבועי של מספר השטרות שעליהם דיווחו המוסדות ככלתי נפרעים הגיע ל-214 וסכומם ל-1.0 מיליון ל"י, לעומת ממוצע שבועי של 241 שטרות בשנת 1968 שסכומם הגיע ל-1.2 מיליון ל"י.

ז. סניפי המוסדות הבנקאיים

בסוף שנת 1969 הגיע מספר סניפי המוסדות הבנקאיים, פרט למשרדיהם הראשיים, ל-733 לעומת 721 בסוף 1968. תוספת הסניפים בשנת 1969 היתה 12, לעומת תוספת של 17 סניפים בשנת 1968. מתוך תוספת זו, שני סניפים היו משרדים ראשיים, האחד של אגודה שיתופית והשני

של בנק מסחרי, שהפכו לסניפים של בנקים אחרים. תשעה סניפים נסגרו בשנת 1969, ומספר הסניפים החדשים שנפתחו הגיע איפוא ל-19. במשך שנת 1969 לא חל שינוי במספר סניפי הבנקים הישראליים בשטחים המוחזקים, שהיה בסוף השנה 15, כמות שהיה בסוף 1968.

ח. הוועדה המייעצת בעניינים הנוגעים לעסקי בנקאות

הוועדה שמעה סקירה מאת המפקח על הבנקים על התפתחות מערכת הבנקאות בשנת 1968 וקיימה דיון בנושא. כן דנו הוועדה וועדות משנה שלה בנושאים שונים שכללו בין היתר: דו"חות כספיים שנתיים (ראה סעיף ב' לעיל), הרחבת ריכוז האינפורמציה (סעיף ה' לעיל), פיקדונות לזמנים קצובים, תיווך בשטרות, וסמכויות המפקח על הבנקים.

חברי הוועדה היו: ה"ה מ' חת — יו"ר, צ' אופיר, י' ארנון, א' בבל, ה' בורלא, א' זברסקי, ש' זק, א' להמן, א' לוי, ק"א מוסברג, י' פוט, י' פורדר, א"א קירשנר, ד' רקנאטי וד' שוהם.

ט. הוועדה המייעצת לאשראי קואופרטיבי

הוועדה דנה בהתפתחות מערכת הבנקאות והקואופרציה האשראית בשנת 1968 ובנושאים שונים שכללו בין היתר: מבנה ההון והדמוקרטיה המשקית באגודות לאשראי, אשראי מכוון, פתיחת סניפים חדשים ובעיות מיכון.

חברי הוועדה היו: ה"ה מ' חת — יו"ר, ל' גרפונקל, ב' ויניצקי, י' יקיר, ח' מבורך, י' שחור וא' שטאכר.

10. המסלקות

בשנת 1969 נמשך הגידול בסכום הממסרים (שיקים ושטרות) שעברו במסלקות הפועלות במסגרת בנק ישראל. הגידול בסכום הממסרים ב-1969 היה של 21.4 אחוזים, לעומת גידול של 24.8 אחוזים ב-1968 ושל 0.2 אחוז בלבד ב-1967.

לוח י"ט - ט

תנועת המימסרים * במסלקות, 1967 עד 1969

(מיליוני ל"י)

1969		1968		1967	
מימסרים שהוחזרו	מימסרים שהוצגו	מימסרים שהוחזרו	מימסרים שהוצגו	מימסרים שהוחזרו	מימסרים שהוצגו
המסלקות העירוניות					
161	5,563	136	4,546	94	3,663
1,160	25,305	1,198	20,784	953	16,692
200	5,138	162	4,371	181	3,501
1,521	36,006	1,496	29,701	1,228	23,856
סך הכול					
העלייה או הירידה (-)					
לעומת השנה הקודמת					
35	6,305	268	5,809	-26	51
2.3	21.2	21.8	24.3	-2.1	0.2
במיליוני ל"י					
באחוזים					

הגידול הנמשך ניכר גם במספר הממסרים. בעוד שבשנת 1968 הוצגו במסלקות בממוצע יומי 97.5 אלף ממסרים, בשנת 1969 הגיעה כמות ההצגה היומית הממוצעת ל-108.4 אלף ממסרים. הסכום הכולל של ההחזרות שהוחזרו מהמסלקות בשנת 1969 הגיע ל-1,521 מיליון ל"י, לעומת 1,496 מיליון ל"י בשנת 1968 — עלייה של 25 מיליון ל"י. אולם, למרות שבסכום ההחזרות המוחלט חלה עלייה, הרי שיחסית לסכום ההצגות חלה למעשה ירידה: בעוד שבשנת 1968 אחוז ההחזרות היה 5 אחוזים, הרי ב-1969 הוא ירד ל-4.2 אחוזים בלבד. תופעה זו היא המשך מגמה הנראית מזה כמה שנים: אחוז ההחזרות בסך הממסרים היה בשנת 1966 — 5.3 אחוזים; בשנת 1967 — 5.1 אחוזים; בשנת 1968 — 5.0 אחוזים; ובשנת 1969 — 4.2 אחוזים.

לוח י"ט - 16

הורעות זיכוי שעברו במסלקות, 1967 עד 1969

(מיליוני ל"י)

המסלקה	1967	1968	1969
ירושלים	1,351	1,305	1,297
תל אביב	1,559	2,397	3,260
חיפה	82	96	130
סך הכול	2,992	3,798	4,687

המסלקות מנוהלות על ידי ועד המסלקה, שאת חבריו ממנה לתקופה של שנתיים נגיד בנק ישראל. ועד המסלקה הנוכחי נכנס לתפקידו ב-1.10.68 בהרכב דלהלן: מר א' לויטר — יו"ר, מר ד' וינוגרדוב, מר א' קוקר, מר מ' וייס — נציגי בנק ישראל; מר י' פורת, מר ד' אלאוף, מר מ' רפפורט, גב' ח' לחמי — נציגי איגוד הבנקים. כממלאי מקום מונו: גב' א' קאופמן — מ"מ יו"ר, מר ב' שחורי, מר א' שלמון, מר פ' ברזל — נציגי בנק ישראל; מר ד' הרשקוביץ, מר מ' פריד, מר ר' צדקה — נציגי איגוד הבנקים.

11. המחקר הכלכלי

המחקר השוטף על ההתפתחויות בכלכלת ישראל, הנערך במחלקת המחקר, רואה אור בדיון וחשבון השנתי של הבנק ובנספח הסטטיסטי לו, בסקרי בנק ישראל, במחקרים המיוחדים שאותם מפרסמת המחלקה, וכן בפרסומים מיוחדים. ב-1969 פורסמו, בין השאר, המחקרים הבאים:

- א. סקירות פנימיות תקופתיות על ההתפתחויות הכלכליות העיקריות וכן סקירה תקופתית על ההתפתחויות בתחום המוניטרי.
 - ב. ההכנסות וההוצאות של המוסדות הבנקאיים בשנת 1967.
 - ג. אשראי מסחרי בחברות תעשייה בישראל, 1956/57 עד 1964/65.
 - ד. מימון וביטוח משלוחי יצוא בישראל.
 - ה. התשואה לפדיון באגרות חוב והציפיות לפיחות ולשינויי מחירים, 1958 עד 1967.
 - ו. עתודות פנויות, עודפים וגירעונות בנזילות של המוסדות הבנקאיים, 1958 עד 1967.
 - ז. ההכנסות וההוצאות של המוסדות הבנקאיים בשנת 1968.
 - ח. המרות מכספי הפיצויים האישיים מגרמניה.
 - ט. פיריון כלכלי בישראל, 1950 עד 1965.
- יחד עם הרשות לתכנון כלכלי ולשכת היועץ הכלכלי באוצר הכינה מחלקת המחקר את התקציב הלאומי לשנת 1970, שהונח על שולחן הכנסת יחד עם תקציב המדינה בפברואר 1970.

בנובמבר 1969 פורסמה עבודתו של מ' לנדסברגר, "השפעתם של הפיצויים האישיים על הצריכה והחסכון בישראל", הכוללת גם כמה דיונים בפונקציה הצריכה. עיקרה של עבודה זו הוא בדיקת השפעתם של הפיצויים האישיים של ההתנהגות הכלכלית של מקבליהם ועל גדלים מצרפיים שונים, כגון הצריכה והחסכון במשק, בין היתר, כדי ללמוד על השינויים העשויים לחול עם הצמצום הצפוי בזרם הפיצויים והפסקתו בעתיד, וכן כדי לבחון את ההתנהגותם הכלכלית של מקבלי הפיצויים על רקע כמה תיאוריות הקשורות בפונקציה הצריכה.

12. פעולות הבנק כמייצג המדינה במוסדות פיננסיים בינלאומיים

א. קרן המטבע הבינלאומית

במאי 1969 ניצלה ישראל את זכותה לפי סימן ה', סעיף 3, של אמנת קרן המטבע הבינלאומית ורכשה מן הקרן מטבע חוץ בגובה השתתפותה בזהב במכסתה בקרן, דהיינו 22.5 מיליון דולר. תמורת רכישה זו של "הופקדה בחשבון קרן המטבע בבנק ישראל. לפי אמנת קרן המטבע רכישה כזו הינה אוטומטית, למשך התקופה בה קיימים קשיים במאזן התשלומים ועל הקרן לספק את מטבע החוץ מיד לכשהיא נדרשת לכך על ידי המדינה החברה. זו הרכישה השלישית מסוג זה שביצעה ישראל מהקרן, אחרי רכישה של 3.570 מיליון דולר מהקרן במאי 1957 שהוחזרה בדצמבר 1958, ורכישה של 12.5 מיליון דולר מהקרן באוקטובר 1964 שהוחזרה בדצמבר אותה שנה.

באוגוסט 1969 ניצלה ישראל לראשונה את זכותה לפי סימן ה', סעיפים 1 ו-3, של אמנת קרן המטבע הבינלאומית ורכשה מן הקרן מטבע חוץ בגובה "נתח האשראי הראשון" ממכסתה, דהיינו 22.5 מיליון דולר. תמורת רכישה זו הופקדה בלירות ישראליות בחשבון קרן המטבע בבנק ישראל. את הרכישה החוזרת, של ל"י תמורת מטבע חוץ, תצטרך ישראל לבצע לפי נוהלי הקרן כעבור שלוש עד חמש שנים מתאריך הרכישה המקורית.

בסך הכול רכשה איפוא ישראל מהקרן במשך 1969 מטבע חוץ תמורת ל"י בסכום של 45 מיליון דולר.

בתחילת אוגוסט 1969 קיימה משלחת מטעם קרן המטבע הבינלאומית בירושלים את ההתייעצויות השנתיות המתחייבות מכוח סעיף 14 להסכם קרן המטבע הבינלאומית, לפיו חייבת כל מדינה המקיימת פיקוח על המטבע להתייעץ אחת לשנה עם הקרן ביחס להמשך קיום הגבלות אלה. ההחלטות לסיכום ההתייעצויות אושרו על ידי הנהלת הקרן ב-10 בספטמבר 1969, והן אומרות:

"לאחר תקופת האטה, החל המשק הישראלי להתאושש במהירות לקראת סוף 1967 כתוצאה ממדיניות דפלציונית, עלייה חדה בהוצאות הסקטור הציבורי ופיתוח הל"י בשיעור 14.3 אחוזים בנובמבר 1967. התוצר גדל ב-13 אחוזים ב-1968 וצפוי גידול ניכר בו גם ב-1969. בניגוד לגסיון בעבר, לוותה ההתאוששות הנוכחית ביציבות הוצאות ומחירים. היצוא גדל ב-1968 ב-16 אחוזים, אך היבוא המסחרי עלה ב-41 אחוזים והיבוא הבטחוני נשאר ברמה גבוהה, כך שנמשך הלחץ על מאזן התשלומים. רזרבות מטבע החוץ של בנק ישראל ירדו בכ-50 מיליון דולר ב-1968 והמשיכו לרדת במחצית הראשונה של 1969. בסוף יוני 1969 הסתכמו הרזרבות ב-543 מיליון דולר, השווים לכ-3 חודשי יבוא סחורות ושירותים.

"עם חיסול ההאטה בפעילות הכלכלית וחיוזק הלחץ על מאזן התשלומים, נקט בנק ישראל במאי 1968 באמצעים לצמצום שיעור ההתרחבות המוניטרית. אמצעי התשלום גדלו ב-26 אחוזים ב-1967 וב-14 אחוזים ב-1968; בתחילת 1969 חלה האטה נוספת בשיעור גידול אמצעי התשלום. הקרן רואה בחיוב קיומה של מדיניות מוניטרית מגבילה, בעיקר לאור ההשפעה המרחיבה החזקה של המדיניות הפיסקאלית במשק.

"התפקיד העיקרי של המדיניות הכלכלית בישראל הוא חידוש מצב משיבי רצון של מאזן

התשלומים. הקרן מאמינה כי השגת מטרה זו ושמירת היציבות הפנימית מחייבים מאמצים רציניים ביותר להתאמת גידול הביקוש המקומי. הקרן מקווה שהרשויות הישראליות תבחנה מחדש בהזדמנות קרובה ביותר את המדיניות הפיסקאלית במטרה להקטין את הגירעון הגדול של הסקטור הציבורי.

"כתוצאה מליברליזציה מתמדת, כפוף שיעור קטן בלבד של היבוא עדיין להגבלות כמותיות. הושגה התקדמות מסוימת בהורדת מכסים, והממשלה הודיעה על לוח זמנים להורדות נוספות במכסים בשנים הקרובות. הקרן מקדמת בברכה מדיניות זו של הרחבת החשיפה של הייצור המקומי לתחרות מחו"ל, כאמצעי לעידוד היעילות הכלכלית. כן מברכת הקרן על ביטול שלושה הסכמי תשלומים דו-צדדיים עם מדינות החברות בקרן מאז ההתייעצויות האחרונות, ורושמת לפנייה כי מידת הצורך בהמשכת קיום ההסכמים הקיימים עדיין תיבחן מחדש מדי פעם".

בסוף דצמבר 1969 סיכמה הנהלת הקרן את הבדיקה הנערכת אחת לחמש שנים של מכסות המדינות החברות בה, והמליצה בפני מועצת הנגידים לאשר הגדלה בסך המכסות של כדי שליש, והעלאות במכסות הבודדות לפי שיקולים לגבי כל אחת בנפרד. מכסת ישראל הועלתה לפי ההצעה ב-44 אחוזים, מ-90 מיליון דולר ל-130 מיליון דולר. מועצת נגידים הקרן אישרה את ההצעה סופית בפברואר 1970 והיא תכנס לתוקף ב-30 באוקטובר 1970. נגיד בנק ישראל, שהעלה את בעיית אי-התאמת מכסת ישראל להתפתחות הכלכלית בפני הנהלת הקרן עוד לפני כמה שנים, הודיע לקרן, כי לדעת ישראל ההגדלה במכסה אינה מספקת ואינה עונה על ההתפתחויות בשנים האחרונות, וכי ישראל שמרה לעצמה את הזכות לתבוע במועד מאוחר יותר דיון בהעלאה מיוחדת במכסתה.

ב-1 בינואר 1970 בוצעה החלוקה הראשונה של "זכויות המשיכה המיוחדות" בקרן המטבע הבינלאומית, לפי התיקון להסכם הקרן שאושר בהצבעות שונות ב-1968 וב-1969. חלקה של ישראל בחלוקה הראשונה היה 16.8 אחוזים ממכסתה, או 15.1 מיליון דולר. החלוקה הבאה של "זכויות המשיכה המיוחדות" תבוצע ב-1 בינואר 1971.

שר האוצר מר פנחס ספיר החליף בינואר 1970 את שר השיכון מר זאב שרף כנגיד קרן המטבע הבינלאומית מטעם ישראל.

ב. הבנק העולמי

לאחר שורת מגעים שקיים נגיד בנק ישראל עם נשיא הבנק העולמי, מר ר' מקנאמארה, והנהלת הבנק בדבר חידוש מימון הבנק העולמי לתכניות פיתוח בישראל, הוגש באפריל 1969 דין וחשבון של משלחת סקר כלכלית להנהלת הבנק שקבע, כי ישראל זכאית למימון מהבנק והיא יכולה לעמוד בנטל של מיליונות נוספים ממנו. לאור דין וחשבון זה הגיש בנק ישראל לבנק העולמי בקשות למיליונות לבנק לפיתוח התעשייה בישראל בע"מ, לפיתוח החקלאות ולפיתוח רשת הכבישים. בקשה נוספת להלוואה לחינוך מצויה בשלבי עיבוד. לביור בקשות אלה עשו בארץ במשך 1969 כמה משלחות מקצועיות של הבנק העולמי, וקוימו מגעים שוטפים עם הנהלתו בווישינגטון. הטיפול בבקשות נמשך עדיין בתחילת 1970.

נגיד בנק ישראל ושר האוצר דאז מר זאב שרף השתתפו בספטמבר 1969 בוועידה השנתית של מועצות נגידים הבנק העולמי וקרן המטבע הבינלאומית שהתקיימה בווישינגטון. שר האוצר ייצג את ישראל במועצת קרן המטבע הבינלאומית ונגיד בנק ישראל — במועצת הנגידים של הבנק העולמי, האיגוד הבינלאומי לפיתוח וחברת המימון הבינלאומית. מר י' מילוא, מנהל בכיר בבנק ישראל, שימש כמשנה לנגיד קרן המטבע, וד"ר י' ארנון, אז מנכ"ל האוצר, שימש כמשנה לנגיד הבנק העולמי.

לועידת מועצת נגידים הבנק העולמי הוגש הדין וחשבון של "הוועדה על פיתוח בינלאומי"

לוח י"ט-17

מילואות הבנק העולמי לישראל : מצב ב-31.12.69

(אלפי דולרים)

מילואות : מספר, מקבל ומטרה	תאריך המילואה	שנות פירעון	ריבית (אחוזים)	סכום מקורי	ביטולים	תשלומים	נמכר ע"י המלוות	מילואה אפקטיבי	סכום שנוצל
מילואות ישירים									
265 רשות הנמלים — אשדוד	9.9.60	65-85	5.75	27,500	87	1,783	1,850	23,779	27,412
323 ממשלת ישראל — כבישים	17.10.62	67-80	5.50	22,000	—	2,846	754	18,400	22,000
מילואות בערבות המדינה									
289 מפעלי ים המלח	11.7.61	66-76	5.75	25,000	—	4,226	2,519	18,255	25,000
424 בנק לפיתוח התעשייה	16.10.65	68-81	5.50	20,000	—	3,340	—	16,660	20,000
519 בנק לפיתוח התעשייה	15.11.67	70-82	*—	15,000	—	—	—	15,000	8,055
סך הכול				109,500	87	12,196	5,123	92,094	102,467

* שיעור הריבית לא נקבע בעת חתימת המילואה. הריבית תיקבע לגבי כל חלק מהמילואה לפי השיעור הסטנדרטי שיפעיל הבנק העולמי בתאריך בו יאושר אותו חלק לשימוש ספציפי.

שהוקמה לפי יוזמת הבנק העולמי לבחון את מכלול בעיות הפיתוח בעולם בעשור השבעים לאור הנסיון שנרכש בעבר, והידועה על שם היו"ר שלה כ"וועדת פירסון". המלצותיו של דו"ח זה כוללות, בין היתר, המלצה להפעלתה של "תכנית הורוביץ", אותה הגיש בשעתו נגיד בנק ישראל, להורמת הון פיתוח משוקי ההון בעולם למדינות המתפתחות באמצעות מערכת ערבויות בינלאומית וקרן להשוואת שערי הריבית.

13. הוועדה המייעצת והמועצה המייעצת

הוועדה המייעצת והמועצה המייעצת קיימו דיונים שוטפים על ההתפתחויות הכלכליות במשק, על יסוד סקירותיו של נגיד הבנק. במיוחד נידונו ההתפתחויות בתחום המוניטרי והמדיניות המוניטרית שנקט בנק ישראל במשך השנה על האספקטים השונים שלה, כגון פעולות הבנק בשוק הפתוח, מדיניות האשראי ושיעורי הריבית, המילווה קצר המועד, והוראות הנזילות. כן נידונו נושאים שונים אחרים, בחלקם הנוגעים למערכת הבנקאות וההתפתחויות בה במשך השנה, ובחלקם בתחומי פעילות בנק ישראל, כגון מדיניות ההשקעות של הבנק, יחסיו עם מוסדות בינלאומיים, קרנות היצוא שבניהולו, ונושאים קשורים באלה.

הוועדה המייעצת והמועצה המייעצת אישרו את מאזן הבנק לסוף שנת 1968 ואת חשבון הרווח וההפסד לתאריך זה, וכן את התקציב המנהלי של הבנק לשנת 1969, לאחר שהללו נבחנו ונידונו במסגרת וועדות משנה של הוועדה שמונו לשם כך.

המועצה המייעצת סמכה ידיה על הנפקת מטבע זיכרון בכסף ובזהב בשנת 1969, ועל הנפקת שטר כסף בערך של 100 ל"י בשנה זו, כנדרש לפי הוראות סעיף 31 של חוק בנק ישראל.

הרכב הוועדה המייעצת והמועצה המייעצת בשנת 1969 היה כלהלן — הוועדה המייעצת: מר י' חורין — יו"ר, מר מ' חזני — סגן יו"ר, מר א' הכהן, מר א' זברסקי, מר ז' סוואייב, ד"ר י' פורדר ומר ח' צדוק. המועצה המייעצת: מר י' חורין — יו"ר, מר מ' חזני — סגן יו"ר, מר ז' און, מר א' אוסטשינסקי, ד"ר י' בדר, מר א' בקר, פרופ' ח' ברקאי, מר א' הכהן, מר א' זברסקי, מר ז' סוואייב, ד"ר י' פורדר, מר נ' פיינגולד, מר ח' צדוק, מר ד' רקנאטי ומר א' שכטר. הוועדה והמועצה בהרכב זה מונו על ידי הממשלה, לפי סעיפים 20, 23 ו-26 לחוק בנק ישראל, ב-8 בדצמבר 1968 לתקופת כהונה של שנתיים.

14. הנגיד, הבנק ועובדיו

ב-7 בספטמבר 1969 החליטה הממשלה, לפי הוראות סעיף 8 לחוק בנק ישראל, האומר: "נגיד הבנק ימונה על ידי נשיא המדינה על פי המלצתה של הממשלה", להמליץ בפני נשיא המדינה למנות את מר דוד הורוביץ לתקופת כהונה נוספת, הרביעית במספר, כנגיד בנק ישראל. נשיא המדינה, מר ז' שור, מינה את מר הורוביץ כאמור ב-10 בספטמבר 1969. כתב המינוי נמסר על ידי הנשיא לנגיד הבנק בטכס שנערך בלשכת הנשיא. בנוכחות ראש הממשלה.

במאוס 1969 הופיע נגיד בנק ישראל בפני "וועדת פירסון" לבחינת נושא הפיתוח בעולם, בעת מושבה ברומא, על פי הזמנת היו"ר שלה מר לסטר פירסון, כדי להעמיד את חברי הוועדה על דעותיו והערכותיו לגבי המערכת הבינלאומית למימון הפיתוח הכלכלי, ובמיוחד הצעותיו לשיפורים בה במסגרת "תכנית הורוביץ". דו"ח וועדת פירסון, שהוקמה לפי יוזמת נשיא הבנק העולמי, פורסם בווינגטון בספטמבר 1969, והוא כולל בין המלצותיו גם המלצות לתפעול "תכנית הורוביץ" כאמצעי להרחבת זרימת ההון למדינות המתפתחות.

"תכנית הורוביץ" היתה גם אחד מנושאי הדיון העיקריים במושב הוועדה השלישית (הפיננסית) של אונקט"ד שהתכנסה בפברואר 1969 בג'נבה, ונידונה בהרחבה גם בוועידת מועצת נגידי הבנק

הבין-אמריקאי לפיתוח, אחרי שנשיא הבנק, מר פ' הררה, בחן אותה ואת השלכותיה בעת ביקור בארץ ביוני 1969.

נגיד בנק ישראל שימש כיו"ר קרן הנאמנות לעזרת ישובי הספר, ומר י' טאוב, המזכיר הכללי של הבנק, שימש כמזכיר הקרן שריכוזה תרומות עובדים ומעבידים כתמורת יום העבודה ב-1 במאי 1969, והסדירה העברתן ליעדים שונים בישובי הספר. בנק ישראל איפשר את הניהול האדמיניסטרטיבי והכספי של הקרן על חשבוננו, מבלי לגרום להוצאות לקרן.

לפי הזמנת נגיד בנק ישראל קיימה האגודה הבינלאומית למחקר ההכנסה וההון הלאומי את וועידתה הכללית ה-11 בישראל. הוועידה התקיימה בנתניה באוגוסט 1969. ייצג את בנק ישראל בוועידה וטיפל בארגונה ד"ר א"ל געתון, כלכלן ראשי בבנק.

מר א' גלשון; כלכלן ראשי במחלקת המחקר, שימש כמרכז הוועדה לבדיקת המצב הכלכלי של ענף האפייה, שהגישה את הדין וחשבון שלה לשר המסחר והתעשייה באוגוסט 1969.

ד"ר פ' גינור, יועצת כלכלית לנגיד הבנק, ומר ד' גנחובסקי, כלכלן בכיר, ייצגו את בנק ישראל בקונגרס העולמי ה-11 של האיגוד הבינלאומי לפיתוח שהתקיים בניו דלהי בנובמבר 1969. ד"ר גינור ייצגה כמו-כן את ישראל במושב הוועדה השלישית (הפיננסית) של אונקט"ד בג'נבה בפברואר 1969.

מר י' טאוב, מזכיר כללי של בנק ישראל, השתתף בסמינר האירופי באלפבאך, אוסטריה, שנושאו היה עתיד המערכת המוניטרית הבינלאומית, בספטמבר 1969. באוקטובר 1969 עמד מר טאוב בראש משלחת ישראל בוועידה החמישית למלחמה בזיפני כספים מטעם "אינטרפול" במקסיקו-סיטי.

מר י' מילוא, מנהל בכיר, מונה בשלהי 1968 ע"י שר האוצר כחבר וכסגן יושב ראש הרשות לניירות ערך, שהוקמה לפי "חוק ניירות ערך תשכ"ח — 1968". ביוני 1969 השתתף מר מילוא בכנס לשכת המסחר הבינלאומית בקושטא, תורכיה.

ד"ר א' שפר, מנהל משותף של מחלקת המחקר, השתתף לפי הזמנת מזכיר האו"ם בסימפוזיון מומחים על נושא מימון היצוא ועידודו שהתקיים במרכז האו"ם בניו יורק, בפברואר 1969. בספטמבר-אוקטובר שהה ד"ר שפר במשך כשישה שבועות במגילה לפי הזמנת משרד המסחר של ממשלת הפיליפינים כדי ליעץ לו בנושא מימון וביטוח יצוא, במסגרת "התכנית המיוחדת" של האו"ם.

ב-23 בינואר 1970 נפתח לשירות הקהל בניינו של סניף בנק ישראל בחיפה, ששכן עד 1969 במשרדים שכורים. בבנייה הוחל עוד ב-1966, בתקופת המיתון. שטחו של הבניין כ-2,300 מ"ר, והוא מעמיד לראשונה לרשות הבנק שטחים מספיקים לאחסנת מלאי כספים לחיפה ואיזור הצפון, בתנאי ביטחון סבירים, יחד עם שטח משרדים כנדרש לפעולות הסניף כולל המסלקה.

הקורס הראשון להשתלמות אינטנסיבית של עובדים בדירוג התיכון בבנק בנושאי בנקאות וכלכלה שנערך בסניף הבנק בתל אביב הושלם באמצע 1969. הדריכו בקורס זה כמה מהעובדים הבכירים בבנק, והשתתפו בו כ-15 עובדים.

הבנק מקיים מערכת של קורסים להשתלמויות לעובדים בעברית ובאנגלית ברמות שונות וכן בהנהלת חשבונות לקראת מבחנים מקצועיים. פרט לקורס באנגלית ההדרכה בקורסים היא בידי עובדי הבנק.

שנת 1969 היתה שנת מפנה ביחידת המיכון של הבנק, שעברה ממתן שירותי עזר למחלקות השונות לטיפול בעיקר התהליכים הבנקאיים, תוך כדי מעבר למחזור עבודה יומי מלא. לאחר שבמחציתה הראשונה של 1969 הוסבו למחשב 360/20 העיבודים מהמערכת הקונבנציונלית, הוחל במחצית השנייה של השנה בהכנות להסבת הנהלת החשבונות של הבנק למיכון. העיבוד מקיף שלוש מחלקות: הנהלת החשבונות הראשית, מחלקת מטבע חוץ ומינהל מילות המדינה. העיבוד היומי כולל קליטת ובדיקת התנועה היומית, עדכון קבצי יתרות, הדפסת חשבונות ללקוחות

ולמחלקות, הכנת דיווחי עזר ודיווחים מינהליים שונים. התכנון, התכנות והביצוע נעשו על ידי עובדי יחידת המחשב, שרובם ככולם קיבלו את הכשרתם ורכשו את נסיונם בין כתלי הבנק. בעקבות המלצת וועדת המשנה של הוועדה המייעצת לתקציב המינהלי של הבנק תחול הרחבה נוספת בעבודות המיכון של הבנק על ידי התקשרות עם המרכז למיכון משרדי בירושלים, שיעמיד לרשות הבנק מחשב גדול הרבה יותר שיאפשר השלמת ההסבה של המערך החשבונאי הכולל של בנק ישראל ויספק גם את צרכיהן של מחלקות נוספות בבנק, כגון מחלקת הפיקוח על הבנקים ומחלקת המחקר.

עובדי הבנק רכשו בשנת 1969/70 איגרות מילווה ביטחון בסכום של כ-202,000 ל"י. כן העבירו עובדי הבנק לוועד למען החייל תמורת שי לראש השנה עליו ויתרו, ועובדי מחלקת המחקר תרמו לקרן הביטחון דמי טיול שנתי של המחלקה.

בסוף שנת 1969 היה מספר עובדי בנק ישראל במשרדו הראשי בירושלים ובסניפיו בתל אביב וחיפה 720, ובנוסף לכך הועסקו בו 43 חניכים. יחידת הנוטרים בשלושת סניפי הבנק מנתה 79 נוטרים.

יוסף צוונג זכרונו לברכה, קצין הביטחון של הבנק, נפטר בי"ג תשרי תש"ל. תרומתו בתחומים שונים של מערכת הביטחון ובשנותיו האחרונות לבנק ישראל היתה ניכרת ביותר.

מאזן, חשבון רווח והפסד
לשנה שהסתיימה ב־31 בדצמבר 1969
וחשבון חלוקת הרווחים

בנק ישראל

דין וחשבון על נכסי הבנק וההתחייבויותיו עם סיום העסקים כיום כ"ב בטבת תש"ל (31 בדצמבר 1969)

התחייבויות		ל"י	נכסים	
31 בדצמבר 1969	31 בדצמבר 1968		31 בדצמבר 1969	31 בדצמבר 1968
10,000,000	10,000,000	הון הבנק	160,033,565	161,162,858
10,000,000	10,000,000	קרן מילואים		
1,166,295,992	1,124,026,520	שטרי כסף ומעות במחזור	*78,750,166	78,750,166
		חשבונות סילוקין בקשר להסכמי תשלומים	**1,283,582,189	2,080,075,681
12,068,197	10,595,951	פקדונות מוסדות כספיים בין-לאומיים	14,609,904	15,777,201
160,909,187	3,380,157	פקדונות מטבע חוץ של מוסדות בנקאיים מחוץ לישראל	22,844,349	18,285,949
**105,000,000		פקדונות מוסדות בנקאיים (כולל מוסדות כספיים) בחשבון עו"ש	117,161,000	113,102,000
415,458,202	476,796,898	פקדונות מוסדות בנקאיים (כולל מוסדות כספיים) לזמן קצוב	44,662,373	26,908,291
309,635,000	419,990,000	פקדונות מטבע חוץ של מוסדות בנקאיים בישראל	1,306,626,974	304,970,017
**878,181,002		פקדונות נקובים במטבע חוץ של מוסדות בנקאיים בישראל	819,923,711	690,141,374
1,619,875,446	1,924,497,456	פקדונות הממשלה — חסכון חובה 1962	471,197,458	256,044,664
7,522,577	16,409,812	פקדונות מטבע חוץ של הממשלה והמוסדות הלאומיים	350,545,923	194,059,458
39,079,801	10,976,594	פקדונות בקשר להסכמים על עורפי מזון (ראה נכסים)	67,758,406	61,342,960
66,762,267	78,375,886	התחייבויות בעד אשראים דוקומנטריים שנפתחו, או שקוימו בקשר להסכמי תשלומים (ראה התחייבויות)	66,762,267	78,375,886
88,240,436	62,444,349	התחייבויות בעד אשראים דוקומנטריים שנפתחו, או שקוימו בקשר להסכמי תשלומים (ראה נכסים)	1	1
277,547,864	275,119,738	התחייבויות בעד ערבויות שניתנו (ראה נכסים)	88,240,436	62,444,349
6,704,801	18,800,352	חשבונות אחרים	277,547,864	275,119,738
5,173,280,772	4,441,413,713		3,034,186	24,853,120
			5,173,280,772	4,441,413,713

* בהתאם לסימן ה' סעיף 3 של "ההסכם בדבר קרן המטבע הבין-לאומית" נוצלה הזכות בגובה ההשתתפות בזה.
** מויין מחדש.

בנק ישראל

השבועון רווח והפסד לשנה שהסתיימה ביום כ"ב בטבת תשי"ל (31 בדצמבר 1969)

לוי

הוצאות		הכנסות	
31 בדצמבר 1968	31 בדצמבר 1969	31 בדצמבר 1968	31 בדצמבר 1969
ריבית ששולמה, הוצאות מינהלה והוצאות אחרות	122,357,699	140,841,561	ריבית ועמלות שנתקבלו והכנסות אחרות
רווח נקי	76,185,340	66,900,226	
198,543,039	207,741,787	198,543,039	207,741,787
השבון חלוקת הרווחים			
לממשלה	76,185,340	66,900,226	רווח נקי
לממשלה בחשבון פקדון המיועד לפרעון מוקדם של מקדמות ארוכות מועד מבנק ישראל	—	66,900,226	76,185,340
76,185,340	66,900,226	76,185,340	66,900,226

* לאחר הפרשה בסך 42.3 מיליון ל"י לחובות מסופקים.
** לאחר הפרשה בסך 195,854 ל"י לחובות מסופקים.

הנגיד, חברי הוועדה המייעצת וחברי המועצה המייעצת של בנק ישראל

מאי 1970

הנגיד

ד' הורוביץ

הוועדה המייעצת

י' חורין—יו"ר
מ' חזני—סגן יו"ר
א' הכהן
א' זברסקי
ז' סוזאייב
י' פורדר
ח' צדוק

המועצה המייעצת

י' חורין—יו"ר
מ' חזני—סגן יו"ר
ז' און
א' אוסטשינסקי
י' בדר
א' בקר
ח' ברקאי
א' הכהן
א' זברסקי
ז' סוזאייב
י' פורדר
נ' פיינגולד
ח' צדוק
ד' רקנאטי
א' שכטר